

Konsekvensvurdering Buskerudplanen

En vurdering av plangrep, tiltak og virkemidler
knyttet til areal, - og mobilitetsplanlegging

Januar 2026

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver:	Buskerud fylkeskommune
Tittel på rapport:	Konsekvensvurdering Buskerudplanen
Oppdragsnavn:	Konsekvensvurdering av Buskerudplanen
Oppdragsnummer:	648744-07
Utarbeidet av:	Hanne Bertnes Norli, Erik Bjørnson Lunke
Oppdragsleder:	Hanne Bertnes Norli
Tilgjengelighet:	Åpen

Kort sammendrag

Asplan Viak har på oppdrag fra Buskerud fylkeskommune gjennomført en konsekvensvurdering av Buskerudplanen, for seks plangrep innen areal og mobilitet.

Det er gjort en vurdering av plangrepenes effekter på Buskerud fylkeskommunes tre utviklingsmål knyttet til 1) Mer innenforskap, 2) Omstilling og verdiskaping og 3) Natur og kulturverdier.

Konsekvensvurderingen er gjennomført parallelt med utarbeidelse/ferdigstillelse av planforslaget over en seksukers periode.

Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS
01	27. jan. 2026	Nytt dokument	HBN/EBL	FAL

Forord

Asplan Viak har på oppdrag fra Buskerud fylkeskommune utarbeidet en konsekvensvurdering av Buskerudplanen for plantema innen areal, -og mobilitetsplanlegging.

Konsekvensvurderingen er gjennomført av Erik Bjørnson Lunke og Hanne Bertnes Norli, i tett samarbeid med oppdragsgiver. Fra Buskerud fylkeskommune har Finn Ivar Lied vært oppdragsansvarlig. I tillegg har Elin Kristine Dingstad og Knut Iver Skøien bidratt med grunnlagsmateriale og innspill til arbeidet. Alle vurderinger står for Asplan Viaks regning.

Oslo, 30.01.2026

Hanne Bertnes Norli
Oppdragsleder

Faste Lynum
Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
1. Innledning	7
1.1. Forenklet konsekvensvurdering	7
1.2. Aktuelle plantema	8
1.3. Nullalternativet	9
2. Vurderingsgrunnlag - indikatorer	10
2.1. Mer innenforskap	11
2.2. Omstilling og verdiskaping	12
2.3. Natur og kulturverdier	14
3. Beskrivelse av plantemaene	15
3.1. Attraktive byer og steder	15
3.2. Kulturarv som fortrinn og ressurs	18
3.3. Regional utvikling av større næringsområder	19
3.4. Fritidsboliger	21
3.5. Mineralressurser for fremtiden	23
3.6. Omlegging av tungtransport	25
4. Konsekvensvurdering	28
4.1. Innledning	28
4.2. Konsekvensvurdering av plangrep innen Attraktive byer og steder	28
4.3. Konsekvensvurdering av plangrep innen Kulturarv som fortrinn og ressurs	31
4.4. Konsekvensvurdering av plangrep innen Regional utvikling av større næringsområder	33
4.5. Konsekvensvurdering av plangrep innen Fritidsboliger	35
4.6. Konsekvensvurdering av plangrep innen Mineralressurser for fremtiden	38
4.7. Konsekvensvurdering av plangrep innen Omlegging av tungtransport	40
4.8. Samlet vurdering planalternativet	41
5. Kilder	46
Vedlegg: Vurderingsgrunnlag	49
5.1. Mer innenforskap	50
5.2. Omstilling og verdiskaping	60
5.3. Natur og kulturverdier	80

Sammendrag

Buskerud fylkeskommune har utarbeidet et forslag til regional plan for samfunnsutvikling i Buskerud, Buskerudplanen. Fylkeskommunen har bedt om en faglig uavhengig konsekvensvurdering av foreslåtte virkemidler i planarbeidet, og hvordan de kan påvirke oppnåelse av de tre politiske utviklingsmålene i planen: 1) Mer innenforskap, 2) Omstilling og verdiskaping og 3) Forvaltning av natur- og kulturverdier

Konsekvensvurderingen er utarbeidet parallelt med ferdigstilling av Buskerudplanen, og er avgrenset til å omhandle ulike plangrep og virkemidler innenfor seks utvalgte *regionale areal- og mobilitetstemaer*:

- Attraktive byer og steder
- Kulturarv som fortrinn og ressurs
- Regional utvikling av større næringsområder
- Fritidsboliger
- Mineralressurser for fremtiden
- Omlegging av tungtransport

Konsekvensvurderingen baseres på et sett utvalgte indikatorer, og *planalternativet* er vurdert opp mot et *nullalternativ* der fylkeskommunen ikke har egne plangrep og virkemidler innen areal, - og mobilitet. I nullalternativet er de seks plantemaene dekket av statlige planretningslinjer og sektorlover.

Samlet sett er det vurdert at plantemaene innen areal og mobilitet har svakt positive innvirkninger på Buskerudplanens utviklingsmål. Det er betydelig usikkerhet i vurderingene. Det er vanskelig å slå fast hvilken tilleggseffekt planalternativet vil ha utover det som ventes av nullalternativet. De statlige planretningslinjene dekker alle plantemaene på en relativt tydelig måte, og innholdet drar i hovedsak i samme retning som tiltakene i planalternativet.

Samtidig viser en tidligere evaluering av regionale planer i Viken fylke (Henning Larsen, Rambøll 2022) at planer som var utviklet i fellesskap mellom fylker og kommuner var mer vellykkede enn de som var utviklet av én aktør. Denne konklusjonen tilsier at grepene i Buskerudplanen som omfatter felles tiltak, veiledning og samhandling kan ha en tilleggseffekt utover det som kan ventes av statlige planretningslinjer og sektorlover.

De tre utviklingsmålene er sentrale og styrende for Buskerudplanen. Viktige utfordringer som trekkes frem i planen er å sikre at unge fullfører utdanning, å ruste offentlig sektor og

næringsliv for økt produktivitet og en grønn omstilling, og å verne og utnytte fylkets natur- og kulturverdier. Indikatorene som danner grunnlaget for denne vurderingen, reflekterer disse utfordringene. Fylket har relativt lav befolkningsvekst og tilflytting, opplever et betydelig kompetansegap, og et press på natur- og kulturverdier gjennom nedbygging. I lys av dette er det vår vurdering at tre av planemaene er særlig relevante for å svare til fylkets utfordringer: *Attraktive byer og steder*, *Utvikling av næringsområder*, og *Fritidsboliger*. Vår vurdering er at de foreslåtte plangrepene innen disse tre temaene har positive, eller svakt positive, effekter på fylkets utviklingsmål. De tre andre planemaene er både av en mer spisset karakter, de dekker områder som representerer en mindre utfordring for Buskerudsamfunnet, og vår vurdering er at plangrepene her har noe svakere effekt på utviklingsmålene. Samlet sett anser vi at Buskerudplanens grep knyttet til areal og mobilitet er egnet til å bidra til å løse fylkets utfordringer.

For å forbedre planalternativets måloppnåelse anbefales det flere justeringer av plangrepene. Blant annet anbefales det at alle tiltak i plangrepene gjennomføres samlet, med vekt på tiltak knyttet til veiledning, kunnskapsutvikling og samhandling.

Videre anbefales at planen styrkes med kontinuerlig oppfølging og monitorering av tiltak og måloppnåelse.

Tabell 1: Samlet oversikt over konsekvenser

	Mer innenforskap	Omstilling og verdiskaping	Natur og kulturverdier	Helhetlig vurdering
Attraktive byer og steder	Svakt positiv	Svakt positiv	Nøytral	Svakt positiv
Kulturarv som fortrinn og ressurs	Nøytral	Negativ	Positiv	Nøytral
Regional utvikling av større næringsområder	Nøytral/svakt positiv	Positiv	Positiv	Positiv
Fritidsboliger	Nøytral/svakt positiv	Svakt positiv	Positiv	Svakt positiv
Mineralressurser for fremtiden	Nøytral	Svakt positiv	Nøytral/svakt positiv	Nøytral/svakt positiv
Omlegging av tungtransport	Nøytral	Positiv	Nøytral	Svakt positiv
Helhetlig vurdering	Nøytral	Svakt positiv	Svakt positiv	Svakt positiv

1. Innledning

Buskerud fylkeskommune har utarbeidet et forslag til regional plan for samfunnsutvikling i Buskerud. Buskerudplanen er utarbeidet i tråd med Regional planstrategi (Regional planstrategi - med hjerte for Buskerud), som ble vedtatt i oktober 2024.

Regional planstrategi fastsatte tre, bredt forankrede politiske utviklingsmål for Buskerud-samfunnet:

- **Mer innenforskap:** Buskerud er et inkluderende samfunn der alle deltar og bidrar aktivt
- **Omstilling og verdiskaping:** Buskerud lykkes med omstilling og verdiskaping
- **Forvaltning av natur- og kulturverdier:** Buskerud forvalter sine natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv

For å sikre et godt beslutningsgrunnlag i planprosessen, har Buskerud fylkeskommune bedt om en faglig uavhengig konsekvensvurdering av foreslåtte virkemidler i planarbeidet.

Konsekvensvurderingen er utarbeidet parallelt med ferdigstilling av Buskerudplanen, og er avgrenset til å omhandle ulike virkemidler innenfor utvalgte **regionale areal- og mobilitetstemaer**, og hvordan de kan påvirke oppnåelse av de tre politiske utviklingsmålene.

1.1. Forenklet konsekvensvurdering

Plan og bygningslovens § 8-3 «Utarbeiding av regional plan» sier at regionale planer med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging skal inneholde en særskilt vurdering og beskrivelse av planens virkninger for miljø og samfunn. Det er henvist til § 4-2 andre ledd, som lyder:

«For regionale planer og kommuneplaner med retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging og for reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal planbeskrivelsen gi en særskilt vurdering og beskrivelse - konsekvensutredning - av planens virkninger for miljø og samfunn.»

I henhold til konsekvensutredningsforskriften skal en konsekvensutredning av en regionalplan blant annet inneholde:

- Beslutningsrelevant informasjon og et ikke-teknisk sammendrag (KU-forskriften § 17)

- Redegjørelse for virkningene av planen på et overordnet nivå (KU-forskriften § 18). Dette gjelder så lenge det ikke er foreslått konkrete tiltak.
- En beskrivelse av den nåværende miljøtilstanden og en oversikt over hvordan miljøet antas å utvikle seg hvis planen eller tiltaket ikke gjennomføres (null-alternativet) (KU-forskriftens § 20).

Det foreligger per dags dato ingen egen nasjonal veileder for konsekvensutredning av regionalplan, og det er så langt få eksempler på konsekvensvurderinger av regionale planer. For denne konsekvensvurderingen er det blant annet sett hen til konsekvensutredning av Regional plan for areal og mobilitet for Østfold, utarbeidet av Henning Larsen i 2024 parallelt med utarbeidelse av planforslaget.

Konsekvensvurdering av Buskerudplanen skiller seg samtidig fra andre konsekvensutredninger ved at vi her ikke vurderer direkte konsekvenser for miljø og samfunnstema, men vurderer effekter av areal, - og mobilitetstema i planen opp mot tre definerte utviklingsmål som belyses gjennom indikatorer.

1.1.1. Usikkerhet og avhengigheter

Buskerudplanen er en overordnet strategi. Det er ikke nødvendigvis en direkte sammenheng mellom planens innhold og fysisk utvikling. Etterlevelse av planen avhenger av ulike forhold: Hvordan føringer i regionalplan tas opp i kommuneplaner, deretter reguleringsplaner og til slutt søknader om tiltak. Utvikling kan skje som ikke er i tråd med de regionale føringene.

Etterlevelse kan videre påvirkes av ordlyd i regionale føringer: Strengt, eller absolutte krav, som «skal-formuleringer», kan være effektive dersom de følges, men de kan også ha motsatt effekt dersom de blir for strenge og aktører velger å ikke følge dem.

I denne konsekvensvurderingen bruker vi relevant statistikk og bakgrunnsdokumenter, og vurderer de *mest sannsynlige utfallene* basert på tilgjengelig kunnskap.

1.2. Aktuelle plantema

Konsekvensvurderingen er gjennomført for seks plantema som anses relevante i et regionalt areal - og mobilitetsperspektiv. Plantemaene beskrives i kapittel 3 og omfatter:

- Attraktive byer og steder
- Kulturarv som fortrinn og ressurs
- Regional utvikling av større næringsområder

- Fritidsboliger
- Mineralressurser for fremtiden
- Omlegging av tungtransport

1.3. Nullalternativet

Buskerud har i dag en gjeldende [areal - og transportplan](#). Denne planen skal imidlertid ikke videreføres. Nullalternativet beskrives dermed ved at det ikke eksisterer noen regional plan for tema innen areal og mobilitet, men at overordnede føringer knytter seg til nasjonale forventninger, nasjonale planretningslinjer og nasjonale sektorlover innen de relevante fagtemaene.

2. Vurderingsgrunnlag – indikatorer

For å strukturere vurderingen er det definert et sett av indikatorer for hvert av de tre utviklingsmålene. Noen av indikatorene er relevante for flere av utviklingsmålene, i tillegg til at utviklingsmålene i mange tilfeller står i konflikt til hverandre. I konsekvensvurderingen er det derfor et poeng å vurdere hvert utviklingsmål hver for seg og i fellesskap, samt å peke på aktuelle målkonflikter.

Til sammen er det definert 18 indikatorer. Disse er kort beskrevet nedenfor. Beskrivelsene er basert på tilgjengelig statistikk og dokumentasjon om dagens situasjon og historisk utvikling, som er mer utfyllende beskrevet i vedlegget.

Tabell 2: Indikatorer

Indikator		Utviklingsmål
Livskvalitet og helse	1.1	Mer innenfor skap
Trivsel i nærmiljøet	1.2	
Unge som står utenfor utdanning, opplæring og arbeid	1.3	
Tilgjengelighet	1.4	
Befolkningsvekst	2.1	Omstilling og verdiskaping
Netto tilflytting	2.2	
Kompetansebehov	2.3	
Klimagassutslipp	2.4	
Kollektivtilbud	2.5	
Reisemiddelfordeling	2.6	
Verdiskaping og produktivitet	2.7	
Sysselsettingsvekst	2.8	
Næringslivet tilgang til fornybar energi	2.9	
Endringer i arealbruk	3.1	Natur og kulturverdier
Inngrepsfrie naturområder	3.2	
Naturtypelokaliteter	3.3	
Tilgang til natur- og friluftsområder	3.4	
Kulturminner/kulturmiljø	3.5	

2.1. Mer innenforskap

Utenforskap, det å stå på utsiden av samfunnet, er en utfordring for mange mennesker i Buskerud. Videre har utenforskap den effekten at det kan bidra til redusert livskvalitet og helse, og at det kan være negativt for produktiviteten i samfunnet at innbyggere ikke får anledning til å bidra i arbeidslivet. Livskvalitet og helse er derfor viktige indikatorer for dette utviklingsmålet, i tillegg til sysselsetting. Videre er det viktig at innbyggerne har god tilgang til arbeid og utdanning, men også fritidsaktiviteter og ulike servicefunksjoner.

Livskvalitet og helse (1.1). Tilfredshet med livet, og med stedet man bor, er stabilt i Buskerud, og omtrent på nivå med gjennomsnittet for hele Norge. Også helse (målt med sykefravær) er relativt stabilt over tid i Buskerud, og ligger marginalt høyere enn nivået i Norge som helhet.

Trivsel i nærmiljøet (1.2). Innbyggerne er godt fornøyde med nærmiljøet sitt, men nivået er litt lavere i Hallingdal enn i resten av fylket. Ungdom er også ganske fornøyd med lokalmiljøet sitt. Det er samtidig en viss forskjell på gutter og jenter i hvor fornøyde de er med lokalmiljøet, der jenter generelt er mindre tilfredse enn gutter. Ungdom i Buskerud er mest fornøyd med idrettsanlegg og kulturtilbud i nærmiljøet, og noe mindre fornøyd med lokaler for å treffe andre unge og med kollektivtilbudet.

Unge som står utenfor utdanning, opplæring og arbeid (1.3). I Buskerud står 11 prosent av innbyggerne mellom 15 og 29 år utenfor arbeid, utdanning eller opplæring. Selv om nivået har sunket over tid er dette en betydelig andel, og den er noe høyere enn i landet som helhet.

Tilgjengelighet (1.4) er en bred indikator, som innbefatter flere aspekter. For utviklingsmål Mer innenforskap dekker denne indikatoren to aspekter. I tillegg brukes en indikator om tilgang til natur- og friluftsområder under utviklingsmål Natur og kulturverdier. Tilgjengelighet til *kulturtilbud, servicefunksjoner og fritidsaktiviteter* er relativt god i Viken, også sammenlignet med landet som helhet. Samtidig er andelen som har begrenset tilgang til tur- og rekreasjonsområder høyere i Viken enn i landet som helhet. Vi kan imidlertid anta at tilgangen til tur/rekreasjonsområder er relativt god i Buskerud, selv om det trolig er regionale forskjeller. *Tilgjengelighet til arbeidsplasser og skole* er også relativt god, selv om det er noen regionale forskjeller. De fleste innbyggerne i Viken har kort avstand til skole og barnehage. Til arbeid har et flertall av innbyggerne en reisetid på

under 45 minutter dersom de reiser med bil, noe de fleste gjør. Kort reisetid til jobb er litt mer utbredt i kommunene i Buskerudbyen¹ enn i resten av fylket.

2.2. Omstilling og verdiskaping

Det er flere trender som peker på en utvikling mot mer usikkerhet og større utfordringer for samfunnet. Geopolitisk uro og klimaendringer gir behov for økt beredskap og evne til omstilling mot lavere utslipp og mer klimavennlighet. Demografisk utvikling, som den kommende eldrebølgen, gjør at samfunnet vil ha færre ressurser og mennesker til å løse offentlige tjenester og skape verdier i næringslivet.

Befolkningsveksten (2.1) i Buskerud har vært på rett under 1 prosent i året i gjennomsnitt siden 2015, med en liten økning i vekstraten siden 2022. I 2025 er det registrert 271 000 bosatte i Buskerud, der over 39 prosent bor i Drammen kommune. Over tid har det skjedd en viss sentralisering av befolkningen i Buskerud, med høyest befolkningsvekst i sentrale kommuner i Buskerudbyen. Fremover er det ventet at befolkningsveksten vil fortsette i samme mønster. Samtidig bør det bemerkes at Buskerud står foran en betydelig eldrebølge i årene fremover, i likhet med andre norske fylker.

Netto tilflytting (2.2) varierer også mye i fylket. Det er hovedsakelig i de sentrale kommunene i Buskerudbyen at mange flytter inn. Videre viser statistikken at 90 prosent av befolkningsveksten i Buskerud siden 2015 skyldes nettoinnflytting, mens 10 prosent skyldes fødselsoverskudd.

Kompetansebehov (2.3) er definert ved hjelp av rapporten «Fremtidens kompetansebehov i Buskerud» (Menon Economics 2025). Buskerud opplever et betydelig behov for enkelte typer kompetanse, som ingeniør- og tekniske fag, IKT, håndverksfag, samt helse og omsorg. Behovet varierer mellom ulike deler av fylket. Rapporten foreslår tiltak som bidrar til økt tilflytting og innpendling for å redusere kompetansegapet.

Klimagassutslipp (2.4) er basert på statistikk fra SSB. Veitrafikk er den viktigste kilden til utslipp i Buskerud. Utslippene har sunket betydelig de siste ti årene, ikke minst fra veitrafikk, og reduksjonen har vært størst i de mest trafikkerte kommunene. Reduksjonen i utslipp fra veitrafikk skyldes hovedsakelig at utslipp fra personbiler har sunket, blant annet

¹ Buskerudbyen består av kommunene Lier, Drammen, Øvre Eiker og Kongsberg.

på grunn av økt andel elbiler. Utslipp fra varebiler og tunge kjøretøy har vært stabil de siste årene.

Kollektivtilbudet (2.5) er målt på ulike måter, både med beregninger av hvor mye av arbeidsmarkedet man kan nå med kollektivtransport, og med informasjon fra Den nasjonale reisevaneundersøkelsen. I Buskerud er tilbudet dårligere enn i landet som helhet, og særlig dårligere enn tilbudet i Akershus og Oslo. Internt i Buskerud er tilbudet best i Drammen, mens det er jevnt over dårligere tilbud i resten av østlige Buskerud. I de vestlige/øvre kommunene i Buskerud er det enda mer begrenset kollektivtilbud.

Reisemiddelfordeling (2.6) i Buskerud er preget av litt høyere bilandel, færre fotgjengere og noe lavere kollektivbruk enn i landet som helhet, viser tall fra Den nasjonale reisevaneundersøkelsen. Bilandelen er lavest i Drammen og Kongsberg (64-65 prosent), mens den er høyere i resten av fylket (76-78 prosent). Transportmiddelfordelingen følger med andre ord omtrent det samme mønstret som kollektivtilbudet i Buskerud (indikator 2.5).

Verdiskaping og produktivitet (2.7) er målt med tall fra Telemarksforsking (2025). Verdiskaping er hentet fra SSBs statistikk, målt med summen av lønnskostnader og driftsresultat/salgsinntekter, fratrukket innkjøpte varer og tjenester. Den totale verdiskapingen i Buskerud har økt de siste årene, men Buskeruds andel av Norges verdiskaping har sunket noe. Tilsvarende utvikling finner vi i produktiviteten (verdiskaping per ansatt) som har hatt en lavere vekst i Buskerud enn i landet som helhet. Det er verkstedindustri som er den bransjen i Buskerud med høyest verdiskaping, godt hjulpet av industrien på Kongsberg. Deretter følger bransjene bygg og anlegg, og finans, eiendom og utleie.

Syssettingsvekst (2.8) er målt ved hjelp av Telemarksforsking (2025) og tall fra SSB. Arbeidsplassveksten i Buskerud har vært lavere enn i landet som helhet i perioden 2015-2024. Størst konsentrasjoner av arbeidsplasser finner vi i Drammen kommune, samt Kongsberg, Ringerike og Lier kommuner. Antallet arbeidsforhold i privat sektor og offentlig eide foretak har økt med 11 prosent siden 2016 (til sammen 9 000 jobber). I kommune- og statsforvaltningen har antallet jobber økt med rundt 5 000, noe som tilsvarer en vekst på 13 prosent.

Næringslivets tilgang til fornybar energi (2.9) er definert ved hjelp av funnene i rapporten Kraftløftet (LO og NHO 2023) og statistikk fra Viken/Akershus fylke. Buskerud er et viktig fylke for kraftproduksjon og for å supplere kraft til resten av Østlandet. Samtidig påpeker rapporten at kraftteterspørselen øker, at det er behov for å oppskalere

kraftproduksjonen i årene fremover, samt å forbedre kraftnettet for å utnytte produsert kraft bedre. Energibalansen viser at næringslivet i Buskerud hovedsakelig belager seg på elektrisitet, selv om en del kraft også kommer fra oljeprodukter, hovedsakelig til transport og primærnæringene.

2.3. Natur og kulturverdier

All vekst og utvikling i samfunnet kan potensielt legge et press på eksisterende natur- og kulturverdier. Buskerud har mange verdier som det er viktig å ta vare på, både for bevaring i seg selv, og fordi natur- og kulturverdier gir grunnlag for bostedsattraktivitet, verdiskaping og tilhørighet.

Endringer i arealbruk (3.1) er målt med statistikk fra SSB. Siden 2015 har størrelsen på bebygde arealer økt med 13 prosent i Buskerud, eller omtrent 4,5 km². Økningen har vært størst i de sentrale kommunene i Buskerudbyen og Ringerike, som også er områdene med mest bebygde areal totalt sett. I Buskerud er omtrent 31 km² av de bebygde arealene brukt til næring, og 71 km² til boligformål. Videre er mye av de bebygde arealene brukt til fritidsbebyggelse. Bolig og næring er mer utbredt i Buskerudbyen og Ringerike enn i resten av fylket.

Inngrepsfrie naturområder (3.2) kartlegges og rapporteres av Miljødirektoratet. Buskerud har store arealer med inngrepsfri natur, hovedsakelig i de øvre/vestlige kommunene, som grenser mot Hardangervidda. Siden 1998 har mengden inngrepsfrie områder blitt noe redusert i fylket, i tillegg til nivået, målt med avstand til inngrep.

Naturtypelokaliteter (3.3) er definert med statistikk fra Miljødirektoratet, samt Artsdatabanken. Ifølge tall fra 2021 var det 796 truede eller sårbare arter i Buskerud. I Buskerud er det relativt store naturtypelokaliteter av middels og stor verdi, hovedsakelig i de øvre/vestlige kommunene.

Tilgang til natur- og friluftsområder (3.4) er også relativt god i Buskerud. Godt over halvparten av befolkningen i tettstedene har trygg tilgang til rekreasjonsarealer og nærturterreng, ifølge SSBs definisjon. Andelen med trygg tilgang er lavest i kommunene i Buskerudbyen, og høyest i de mest vestlige kommunene.

For **Kulturminner og kulturmiljø** (3.5) tyder tall fra SSB/KOSTRA på at det har vært en viss nedgang i presset på kulturminner i Buskerud over tid. Antallet saker som omfatter tiltak ift. kulturminner er lavere i 2024 enn i årene før.

3. Beskrivelse av plantemaene

I dette kapitlet går vi gjennom de seks plantemaene, og beskriver hvilke plangrep, tiltak eller virkemidler som foreslås i Buskerudplanen. For hvert plantema beskriver vi hvordan planalternativet skiller seg fra nullalternativet.

3.1. Attraktive byer og steder

3.1.1. Utgangspunkt

Utvikling av attraktive byer og steder vil være positivt både for å forsterke og bevare stedsidentitet, sikre god tilgjengelighet til tjenestetilbud og muligheter for bærekraftig mobilitet, og for å gjøre fylket attraktivt som bosted, som igjen kan bidra til å dekke fylkets kompetansebehov.

3.1.2. Nullalternativet

I nullalternativet legges statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet til grunn. Av generelle retningslinjer er særlig fire relevante for dette plantemaet:

- *3.1 Samordnet areal- og transportplanlegging: Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå løsninger som er arealeffektive, begrenser transportbehovet og legger til rette for kollektivtransport, sykkel og gange og fortetting rundt knutepunkter. Hovedtyngden av boliger og fritidsboliger, handel, tjenester og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres i tråd med dette. Nye utbyggingsområder skal lokaliseres med tanke på å minimere transportbehovet, legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange og for å utnytte og ta vare på eksisterende bygninger og infrastruktur der dette finnes.*
- *3.2 Sentrumsutvikling: I byer og tettsteder skal boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser, handel- og tjenestetilbud lokaliseres slik at de bidrar til å styrke stedenes kvalitet, sikre friområder, skaper møteplasser og bygger opp under sentrumsfunksjonene og legger til rette for redusert transportbehov. Fortetting og transformasjon av bolig- og næringsområder skal vurderes og bør utnyttes før nye utbyggingsområder settes av og tas i bruk.*
- *3.4 Bolig og boligsammensetning: Det skal legges til rette for tilstrekkelig og variert boligbebyggelse. Planleggingen skal bidra til gode bomiljøer for alle. Fortettingspotensialet i boligområder og andre utbygde arealer skal kartlegges og*

bør utnyttes før det blir lagt til rette for utvidelse av eksisterende boligområder og utbygging i nye områder.

- *3.14 Stedstilpasning og arkitektonisk kvalitet: Byer og steder særpreget, kulturhistoriske elementer og viktige landskapstrekk skal ivaretas. I planleggingen skal det ved fortetting, transformasjon og utvikling av nye områder legges vekt på stedstilpasning og arkitektonisk kvalitet. Muligheter for gjenbruk av bygninger og fellesskapsløsninger skal vurderes.*

Videre legger de statlige retningslinjene noe større vekt på stedsutvikling og attraktivitet når det gjelder mindre tettsteder og spredtbygde områder:

- *5.1 Stedsutvikling og boligbygging: I mindre tettsteder og spredtbygde områder skal det legges til rette for å utvikle gode og attraktive lokalsamfunn med tilgang til boliger og tjenester. Planleggingen bør bidra til effektiv arealbruk, å styrke og utvikle sentrumsområder og fellesarenaer. Det må vurderes hvordan bebyggelsesstruktur, enkeltbygninger, gater, kulturmiljø, grøntområder og møteplasser kan ha betydning for stedets identitet og bidra til attraktivitet og et levedyktig lokalsamfunn. Muligheten for å løse flere funksjoner og formål på samme areal eller i samme bygg bør vurderes.*

Vår tolkning er at formålet med de statlige planretningslinjene er å styre arealutviklingen mot fortsatt vekst i eksisterende bebyggelsesområder. Vi forventer at dette kan ivareta stedsidentitet, arkitektonisk kvalitet og konsentrasjon av sentrumsfunksjoner og tjenestetilbud i eksisterende byer og tettsteder, sikre et variert boligtilbud, og forhindre byspredning.

3.1.3. Planalternativet

I Buskerudplanen er det definert en regional prioritering for dette plantemaet, om at fylket «utvikler byer og steder med mennesket i sentrum, med vekt på gode møteplasser, tilgjengelighet og attraktivitet». Denne prioriteringen er underbygget av seks utviklingsstrategier som handler om ønsket retning for stedsutvikling, utvikling av stedsidentitet og lokale verdier, og lignende. Videre består planalternativet av tre konkrete tiltak for det strategiske by- og stedsutviklingsarbeidet på regionalt nivå. Den regionale prioriteringen og utviklingsstrategiene danner, slik vi ser det, et grunnlag for disse tre strategiene.

Tiltak 1: Delregionale boligbehovsanalyser

Tiltaket handler om å utvikle delregionale boligbehovsanalyser for å kartlegge nåsituasjonen og forventet utvikling i boligtilbud og boligbehov. Fylkeskommunen skal utarbeide analysene i samarbeid med kommunene i naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.

I Buskerudplanen er det beskrevet en forventning om at tiltaket vil bidra til et mer velfungerende boligmarked og økt bostedsattraktivitet i fylket. Videre at tiltaket vil bidra til mer effektiv arealbruk, bedre tilpasning av boligsosialt tilbud, og reduserte utgifter til eldreomsorg ved at flere eldre bor hjemme lenger.

Tiltak 2: Verktøykasse for stedsutvikling

Tiltaket handler om at Fylkeskommunen utvikler en verktøykasse for stedsutvikling. Arbeidet skal gjennomføres i samarbeid med kommuner og kompetansemiljøer. Det er nevnt tre konkrete metoder/tiltak som skal inngå i verktøykassen: 1) utarbeide gode prinsipper for stedsutvikling, 2) utvikle metoder for stedsutvikling, sammenstilling av kunnskap og medvirkning, samt gjennomføring av konkrete tiltak, og 3) legge til rette for kunnskapsdeling mellom kommuner.

Alle kommuner i Buskerud jobber i dag med stedsutvikling, men det mangler en felles praksis og prinsippbruk, og det er få møteplasser for deling av erfaring og kompetanse. I Buskerudplanen er det beskrevet at tiltaket vil kunne forbedre stedsutviklingen i fylket, og bidra til styrket stedsidentitet og lokal tilhørighet, bedre folkehelse og økt samfunnsdeltakelse.

Tiltak 3: Strategisk og helhetlig utvikling av byer og steder

Tiltaket består av et pilotprosjekt for å utvikle metoder og dele erfaringer om strategisk by- og stedsutvikling. Etter et forprosjekt med kunnskapsinnhenting skal det gjennomføres to piloter, eksempelvis i én by og ett tettsted. Pilotene skal bestå av å utvikle en lokal visjon og strategiske mål for stedet, utvikle gode stedsanalyser for helhetlig planlegging, og jobbe med byledelse, partnerskap og samskaping. Til slutt skal pilotene evalueres, med mål om å utvikle metoder som kan tas i bruk bredt i regionen.

I Buskerudplanen er det antatt at dette tiltaket vil bidra til gode metoder for stedsutvikling, mer effektiv bruk av ressurser, og mer attraktive byer og tettsteder.

3.2. Kulturarv som fortrinn og ressurs

3.2.1. Utgangspunkt

Kulturarven i Buskerud er definert som viktig ressurs som skal tas vare på og bidra til å skape tilhørighet, bostedsattraktivitet og verdiskaping. For å kunne forvalte og utvikle potensialet i bevaringen og formidlingen av disse verdiene, må de være kartlagt og kjent. Dette får man til gjennom å sikre et bredere kunnskapsgrunnlag i lokalsamfunnene der kulturminnene ligger, men samtidig bygge opp under og sikre samhandlingen om kulturvern på tvers av organisasjoner og samfunnslag.

3.2.2. Nullalternativet

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet omtaler kulturminner og kulturmiljø flere steder. Overordnet sier retningslinjene at areal- og mobilitetsplanlegging skal *bidra til reduserte klimagassutslipp, et klimatilpasset samfunn og ivaretagelse av kulturmiljø og naturmangfold*.

Retningslinje 3.13 handler spesifikt om kulturmiljø: *Planleggingen skal vurdere hvordan kulturmiljø kan ivaretas og brukes som ressurs i by- og stedsutvikling. Det skal vurderes hvordan arealbruksendringer vil påvirke kulturmiljø og landskap. Det bør vurderes hvordan bevaring og ombruk av verneverdige bygninger kan gi klima- og miljøgevinster.*

Videre sier retningslinjen for fritidsboliger at utviklingen skal avgrenses mot sammenhengende kulturmiljøer (3.5). Retningslinjen om fortetting og transformasjon (4.5) sier at det skal legges vekt på høy arealutnyttelse i by- og tettstedsområder og rundt kollektivknutepunkter, samtidig som kulturmiljø skal vektlegges.

Kulturminneloven regulerer vern av landets kulturminner og kulturmiljøer. Herunder vern mot tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, eller på annen måte skjemme fredede kulturminner, inkludert en sikringssone rundt kulturminnet. Lovens § 8, første ledd er som følger: *Vil noen sette igang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner (...), må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Vedkommende myndighet avgjør snarest mulig om og i tilfelle på hvilken måte tiltaket kan iverksettes.*

For kulturminner og kulturmiljøer som er fredet ved enkeltvedtak gjelder særskilte retningslinjer som definert i fredningsvedtaket.

Statlige retningslinjer og lover gir altså et relativt strengt vern av fredede kulturminner og kulturmiljøer, men hovedsakelig i de tilfellene der det foreligger et konkret

fredningsvedtak. Samtidig legger de også opp til en viss grad av skjønnsmessige vurderinger i arealplanleggingen, eksempelvis ved at det skal vurderes hvordan arealbruksendringer vil påvirke kulturmiljø og landskap.

3.2.3. Planalternativet

I planalternativet er det definert to regionale planretningslinjer:

- Viktige kulturminner og kulturmiljøer skal sikres i kommuneplanens arealdel. Kulturmiljøer og landskap av nasjonal og regional interesse, utvalgte kulturlandskap (UKL), og kulturmiljøer i kommunale kulturmiljøplaner legges inn som hensynssoner i arealplaner.
- Nye utbyggingstiltak skal ta hensyn til, og tilpasses, fredete og verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap.

I planen forventes det at retningslinjene vil bidra til å skape forutsigbarhet og minske konfliktnivået mellom kulturminnevern og andre samfunnshensyn.

3.3. Regional utvikling av større næringsområder

3.3.1. Utgangspunkt

Mange kommuner opplever at det er mangel på gode og tilgjengelige næringsarealer for virksomheter som ønsker å etablere seg. Dette kan føre til at etableringene uteblir eller havner i andre kommuner, eller at etableringen skjer på uheldige steder med hensyn til transport, arealverdier og samvirke med annen næring.

Flere kommuner planlegger for større næringsarealer enn det som viser seg å være reelt behov for, noe som fører til manglende strategisk styring av hvor kommunene ønsker ulike typer næringsutvikling.

Utfordringen knytter seg særlig til næringer med stort areal- og transportbehov (også kalt C-næringer). Disse kan også omfatte areal til fornybar energiproduksjon, samt terminalfunksjoner m.m. for godstransporten.

3.3.2. Nullalternativet

I nullalternativet legges statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet til grunn. Av generelle retningslinjer er særlig tre relevante for dette plantemaet:

- *3.1 Samordnet areal- og transportplanlegging: Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes for å oppnå løsninger som er arealeffektive, begrenser transportbehovet*

og legger til rette for kollektivtransport, sykkel og gange og fortetting rundt knutepunkter. Hovedtyngden av boliger og fritidsboliger, handel, tjenester og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres i tråd med dette. Nye utbyggingsområder skal lokaliseres med tanke på å minimere transportbehovet, legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange og for å utnytte og ta vare på eksisterende bygninger og infrastruktur der dette finnes.

- *3.3 Handel og tjenester: Prinsippet om rett virksomhet på rett sted med hensyn til besøkstall, antall arbeidsplasser og transportgenerering skal legges til grunn for planleggingen. Det skal legges til rette for at handelsvirksomhet, store arbeidsplasser og publikumsrettede private og offentlige tjenestetilbud lokaliseres med god tilgjengelighet for kollektivtransport, sykkel og gange. Det bør legges til rette for at handelsvirksomhet og andre besøks- og arbeidsplassintensive virksomheter lokaliseres ut fra en regional helhetsvurdering tilpasset eksisterende og planlagt senterstruktur. Det bør settes av tilstrekkelige arealer til etablering av hurtiglading og fyllestasjoner for hydrogen og biodrivstoff for både lette og tunge kjøretøy.*
- *3.6 Næring og industri: Det skal tas hensyn til nærings- og industrivirksomheters arealbehov og samfunnets samlede behov for verdiskaping. Ved etablering av kraftkrevende næring og industri skal mulighetene for energiforsyning vurderes. Effektiv og sikker trafikkavvikling og god framkommelighet for godstransport skal ivaretas i planleggingen. Virksomheter for godstransport bør lokaliseres slik at eksisterende infrastruktur kan nyttiggjøres. Behovet for terminalfunksjoner og godshåndtering mellom jernbane, havn og vei må inngå i den helhetlige planleggingen.*

Under retningslinjer for planutarbeidelse på regionalt/interkommunalt nivå, samarbeid og ansvar for gjennomføring er det relevant å peke på disse to:

- *7.1 Overordnet utbyggingsmønster for boliger, fritidsboliger og næring, lokalisering av regionale handels- og tjenestetilbud og hovedtrekkene i transportsystemet med knutepunkter for kollektivtrafikken bør avklares i regional eller interkommunal plan. Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og friluftsområder samt områder til reindrift.*
- *7.2 Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter må samarbeide om planleggingen for å sikre samordning av utbyggingsmønster og transportsystem. Regionalt planforum bør brukes aktivt.*

Vi forventer at retningslinjene bidrar til en viss styring i utviklingen av nye næringsområder på kommunalt nivå, men at den regionale samordningen kan være noe svak. Dette skyldes

at retningslinjene på regionalt/interkommunalt nivå er veiledende, med formuleringer som at aktørene *bør* samordne, men med få konkrete krav om at dette *må* eller *skal* gjøres.

3.3.3. Planalternativet

I planalternativet etableres et samarbeidsprosjekt for næringsarealer i kommuneregionene. Prosjektet består av flere steg:

- Et forprosjekt for å etablere kunnskapsstatus og for å avklare hvordan tiltaket skal gjennomføres.
- Kartlegge behov for næringsareal i kommuneregionene. inkludert utnyttelse og bruk av eksisterende næringsområder og "grå arealer".
- Strategisk utpeking av regionale næringsområder og å legge til rette for at disse utvikles gjennom arealplanlegging, infrastrukturutvikling m.m.
- Gjennomgå eksisterende kommuneplaner og vurdere å endre planer som motvirker målsetninger eller bryter med den felles satsningen.
- Evaluere og oppdatere utvalget av områder, i takt med endrede behov, markedsforhold og rammebetingelser.

I Buskerudplanen er det en forventning om at plangrepene vil bidra til at områder utvikles der de gir størst verdi, utnytter areal og infrastruktur effektivt og gir forutsigbarhet for både kommuner og næringsliv.

3.4. Fritidsboliger

3.4.1. Utgangspunkt

Fritidsbebyggelse medfører økt nedbygging av urørt natur, og er med på å urbanisere utmarks- og fjellområder. Fritidsboliger medfører også økt transport, og belaster vegnettet.

På den andre siden representerer fritidsboliger økte inntekter for kommunene og næringslivet, samt arbeidsplasser. Fritidsboliger er også et velferdsgode der flere folk får tilgang på økte tur- og naturopplevelser.

I arbeidet med Buskerudplanen er det identifisert et behov for større grad av *samordning av utbyggingen av fritidsbebyggelsen*.

3.4.2. Nullalternativet

I nullalternativet legges Nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging 2023-2027 (Kommunal- og distriktsdepartementet 2023), og statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet til grunn. I nasjonale forventninger heter det at:

«Potensialet for fortetting eller utvidelse av eksisterende fritidsboligområder vurderes før det legges til rette for utbygging i nye områder, særlig der det er utbyggingspress. Ny fritidsbebyggelse i og over skoggrensen og på myr bør unngås.»

I SPR følges dette opp og særlig to retningslinjer er relevante for dette temaet;

- *3.5 Fritidsboliger: Fortettingspotensialet i fritidsboligområder skal kartlegges og utnyttes før det blir lagt til rette for utvidelse av eksisterende fritidsboligområder og utbygging i nye områder. I fjell og utmark bør fritidsboligområder avgrenses mot sammenhengende natur-, villrein- og friluftsområder, kulturmiljøer, og viktige områder for landbruk, reindrift og andre næringer. Virkningen av utbygging på landskap skal vurderes og minimeres. Nye fritidsboligområder eller utvidelse av eksisterende områder bør i fjellområdene ikke anlegges i og over skoggrensen, eller på myr. Kommunene skal sikre større sammenhengende områder uten fritidsbebyggelse i fjellområder med stort press på arealene. Utvikling av nye fritidsboligområder må ses i sammenheng med eksisterende og framtidig behov for infrastruktur og tjenestetilbud. Det bør kunne tillates mindre, enkeltstående bygg tilpasset omgivelsene, basert på eksisterende bruk av eiendommen, i tilknytning til eksisterende bygg, og som ikke utløser behov for ny infrastruktur.*
- *7.1 Overordnet utbyggingsmønster for boliger, fritidsboliger og næring, lokalisering av regionale handel og tjenestetilbud og hovedtrekkene i transportsystemet med knutepunkter for kollektivtrafikken bør avklares i regional eller interkommunal plan. Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og friluftsområder samt områder til reindrift.*

De statlige planretningslinjene legger grunnlaget for å styre utviklingen mot fortsatt vekst i eksisterende fritidsboligområder gjennom krav til kartlegging av fortettingspotensial og utnyttelse av eksisterende infrastruktur, samt krav om å ivareta større sammenhengende ubebygde arealer. Forutsetningen er at retningslinjene forstås likt, og at kravene følges opp på en måte bidrar til en utvikling som gir mindre inngrep og redusert arealforbruk. For øvrig er retningslinjene veiledende.

3.4.3. Planalternativet

Den overordnede regionale prioriteringen er å utnytte lokale og regionale fordeler ved fritidsboligutvikling samtidig som belastning på natur og lokalsamfunn begrenses. Denne prioriteringen er underbygget av seks utviklingsstrategier som handler om presisering av behov for samordning på tvers av kommunegrenser, helhetlig planlegging, og ivaretagelse av viktige natur, - og friluftsverdier.

I planalternativet foreslås to regionale planretningslinjer:

- *For å sikre hensyn til natur- landskap og friluftsliv skal ikke nye og utvidede fritidsboligområder lokaliseres over skoggrensen*
- *Fritidsboligområder skal avgrenses i arealplaner slik at regionale friluftsområder, og større sammenhengende naturområder og forbindelser mellom disse, ivaretas*

Vi legger til grunn at de regionale planretningslinjene gir mer forutsigbarhet og bedre lokale beslutningsprosesser ved lokalisering av fritidsboliger, samt mindre nedbygging av områder med sårbar natur og bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur (vei, vann og avløp).

I tillegg foreslås et tiltak for regional samordning av planpraksis for fritidsboliger. Hensikten med tiltaket er å sikre en helhetlig forståelse av nasjonale og regionale retningslinjer, og felles praksis i planlegging av fritidsbebyggelse. Tiltaket omfatter støtte til kartlegging av fortettingspotensial, utvikling av felles verktøy og sjekklister for konsekvensvurderinger. Vi forventer at tiltaket kan bidra til bedre faglige beslutningsgrunnlag til de kommunale planprosessene.

3.5. Mineralressurser for fremtiden

3.5.1. Utgangspunkt

Buskerud er rik på geologiske ressurser som metaller, industrimineraler og byggeråstoff som pukk og grus - og flere av ressursene er av regional og nasjonal betydning.

Nær tilgang på råstoff reduserer avhengigheten av import og er viktig for samfunnssikkerhet og stabile forsyningslinjer til næringslivet. Samtidig gir kortreiste råstoffer lavere utslipp, lavere kostnader og økt lokal verdiskaping og arbeidsplassvekst.

Det er avdekket behov for en bedre oversikt over geologiske ressurser av nasjonal og regional betydning, og for å sikre forekomstene i et langsiktig perspektiv.

3.5.2. Nullalternativet

I nullalternativet legges statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet til grunn.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 (Kommunal- og distriktsdepartementet 2023) sier at mineralressurser ikke skal bygges ned og at: *“ regional og kommunal planlegging er viktige verktøy for å sikre at verdifulle mineralforekomster, som kan gi framtidig verdiskaping, ikke bygges ned.”*

Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet sier ikke noe spesifikt om mineraler eller geologiske ressurser. Samtidig kan retningslinjene om en effektiv arealutvikling (3.1, 3.2) bidra til å redusere byspredning, som igjen kan dempe presset på nedbygging av arealer. Vi antar at dette indirekte kan bidra positivt til vern av viktige mineralressurser.

Mineralloven inneholder også noen føringer for leting og uttak av geologiske ressurser. Eksempelvis inneholder § 47 noen begrensninger på leting i spesielle områder, som innmark, industriområder, i nærheten av boligbebyggelse, områder for allmenntilgjengelige formål, osv.

Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) har en viktig rolle i kartlegging og undersøkelse av viktige geologiske ressurser i Norge. NGUs samfunnsoppdrag er å *«bidra til økt verdiskaping gjennom å fremskaffe, bearbeide og formidle kunnskap om Norges geologiske ressurser på land og i havområder. NGU skal dekke samfunnets behov for geologisk basiskunnskap, blant annet for næringsutvikling»* (hentet fra tildelingsbrev til NGU for 2026 fra Nærings- og fiskeridepartementet (NDF 2025)).

Til sammen, og kanskje spesielt gjennom NGUs samfunnsoppdrag, skal viktige mineral- og geologiske ressurser kartlegges og vernes, slik at de kan bidra til næringsutvikling og verdiskaping. Direktoratet for mineralforvaltning har det overordnede oppfølgingsansvaret, og bruker innsigelsesretten i tilfeller der planene bygger ned mineralressurser.

3.5.3. Planalternativet

I Buskerudplanen er formålet med dette plantemaet å sikre en oversikt over geologiske ressurser av nasjonal og regional betydning. Samt å sikre disse forekomstene i et langsiktig perspektiv.

I planalternativet anbefales en regional planretningslinje:

- *Kjente geologiske ressurser av nasjonal og regional betydning skal sikres for framtidig uttak i kommuneplanens arealdel. Kommunene skal bruke tilgjengelig*

kunnskapsgrunnlag, og avsette slike forekomster som arealformål eller hensynssoner som sikrer ressursene og hindrer nedbygging eller arealbruk som forringer uttaksmuligheten. Mineralressurser vurderes i konsekvensutredninger for å avklare samfunnskritiske interesser for forekomstene.

Vi legger til grunn at retningslinjen vil bidra til å sikre at viktige geologiske ressurser ikke bygges ned eller går tapt før deres samfunnsverdi er vurdert. Ressurser som sand, grus, pukk og naturstein er stedbundne og kan ikke flyttes dersom de først blir utbygd. Ved å beskytte forekomster av nasjonal og regional betydning legger fylkeskommunen til rette for langsiktig, regional forsyning av råstoff til flere viktige samfunnsformål.

Planalternativet inneholder med andre ord mange av de samme føringene som nullalternativet, som at mineral- og geologiske ressurser skal kartlegges, og at disse skal sikres for framtidig uttak til nytte for næringsliv og verdiskaping. Samtidig har retningslinjen i planalternativet en føring om at kjente ressurser skal avsettes som arealformål/hensynssoner i KPA. Dette er et grep som skiller planalternativet fra nullalternativet.

3.6. Omlegging av tungtransport

3.6.1. Utgangspunkt

Veitransporten er den største kilden til klimagassutslipp i Buskerud (45%), og en stor andel av det igjen kommer fra tungtransporten. Tilgang på ladeinfrastruktur pekes på som en viktig barriere for å få til en grønn omstilling av tungtransportsektoren. Transportnæringen etterspør energistasjoner, og det er behov for en bedre samordning mellom infrastruktureiere, næringsliv, nettselskaper og kommuner, for å etablere disse langs veinettet.

3.6.2. Nullalternativet

I nullalternativet legges statlige planretningslinjer til grunn, henholdsvis retningslinjer for arealbruk og mobilitet, og for klima og energi.

Fra SPR for areal og mobilitet er særlig følgende retningslinjer relevante:

- *3.6 Næring og industri: Det skal tas hensyn til nærings- og industrivirksohmeters arealbehov og samfunnets samlede behov for verdiskaping. Ved etablering av kraftkrevende næring og industri skal mulighetene for energiforsyning vurderes. Effektiv og sikker trafikkavvikling og god framkommelighet for godstransport skal*

ivaretas i planleggingen. Virksomheter for godstransport bør lokaliseres slik at eksisterende infrastruktur kan nyttiggjøres. Behovet for terminalfunksjoner og godshåndtering mellom jernbane, havn og vei må inngå i den helhetlige planleggingen.

- *7.2 Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter må samarbeide om planleggingen for å sikre samordning av utbyggingsmønster og transportsystem. Regionalt planforum bør brukes aktivt.*

I SPR for klima og energi er følgende retningslinje relevant:

- Kapittel 3 sier at statlige, regionale og kommunale organer i sin planlegging og enkeltvedtak skal legge til rette for effektiv og fleksibel energibruk, utbygging av fornybar energi.
- Retningslinje 4.3:
 - o *1. Kommunene skal sette av tilstrekkelig areal på egnede steder til hurtigladestasjoner og fyllestasjoner for hydrogen og biodrivstoff for kjøretøy og fartøy, og søke å koordinere dette slik at det er en god lokal og regional spredning på ladestasjonene. Kommunene skal vurdere mulighetene for å sette av tilstrekkelig areal til alternative drivstoff og landstrøm til større fartøy. Fylkeskommunen bør i sin planlegging vurdere hensiktsmessig plassering av ladeinfrastruktur i et regionalt perspektiv, i dialog med relevante aktører.*

De statlige planretningslinjene gir med andre ord føringer om å ivareta hensynet til fremkommelighet og energiforsyning for godstransport, samt om samarbeid om et samordnet transportsystem. Men det er ikke spesifisert direkte hvordan dette hensynet eller samarbeidet skal fungere i praksis.

3.6.3. Planalternativet

I Buskerudplanen er det foreslått et tiltak for å tilrettelegge for etablering av energistasjoner for tungtransport. Tiltaket handler om å bruke dialog og samarbeid for å

- Utarbeide en oversikt over hvor det er gunstig å lokalisere energistasjoner, og legge oversikten til grunn for etableringer.
- Dele kunnskap og gi veiledning til aktørene.
- Koordinere virkemiddelbruken slik at den bygger opp under felles målsettinger for Buskerud.

Tiltaket bygger videre på fylkeskommunens eksisterende satsninger innenfor grønn omstilling og veitrafikk, i tillegg til at det kan ses i sammenheng med nasjonale prosjekter og initiativ, som «Tungbilpakken» (Statens Vegvesen).

Vår vurdering er at tiltaket vil føre til forbedret koordinering mellom ulike aktører, sammenlignet med nullalternativet. Dette kan bidra til raskere etablering av energistasjoner, økt forutsigbarhet og lavere etableringskostnader for næringsaktører. Dette legger til rette for økt bruk av fossilfritt drivstoff i tungtransporten og reduserte utslipp, samt mer effektiv utnyttelse av eksisterende nettinfrastruktur og tilgjengelig fornybar energi.

4. Konsekvensvurdering

4.1. Innledning

I dette kapitlet gjennomgår vi konsekvensvurderingen av planalternativet for areal, - og mobilitet opp mot nullalternativet. Vurderingen belyser virkninger på de tre utviklingsmålene, med utgangspunkt i de relevante indikatorene.

Vurderingen gjøres først for hvert plantema beskrevet i forrige kapitel, herunder separate vurderinger av enkeltvirkemidler og tiltak innen plantemaene.

For hvert utviklingsmål gjør vi en vurdering av plangrepets/ tiltakets konsekvens, omfang/ styrke av konsekvensen og beskriver usikkerhet i vurderingen.

Det gjøres også en vurdering av eventuelle målkonflikter og mulige justeringer for å avbøte negative effekter og en helhetlig vurdering av plangrepet/ tiltaket.

Avslutningsvis gjøres en samlet vurdering av planalternativet sett opp mot nullalternativet.

4.2. Konsekvensvurdering av plangrep innen Attraktive byer og steder

I nullalternativet er det flere av de statlige planretningslinjene som legger føringer for by- og stedsutvikling. Det er flere tydelige formuleringer om å bygge opp under eksisterende steder, å samordne areal- og transportplanleggingen, og å begrense arealbruken.

Planalternativet består av en regional prioritering, seks utviklingsstrategier, og tre konkrete tiltak: Utvikling av boligbehovsanalyser, verktøykasse for stedsutvikling, og pilotprosjekt for å utvikle by- og stedsstrategier. Vår tolkning er at den regionale prioriteringen og utviklingsstrategiene utdyper og supplerer føringene i de statlige planretningslinjene. Videre er et viktig formål med disse formuleringene å danne et grunnlag for de konkrete tiltakene.

Under vurderes plantemaet helhetlig, altså basert på at alle de tre tiltakene innføres. Til slutt gjør vi også en vurdering av hvert enkelt tiltak og sammenhengen mellom dem.

For utviklingsmål Mer innenforskap har vi vurdert at en forbedret stedsutvikling kan ha flere positive effekter. Trivsel i nærmiljøet (1.2) varierer noe mellom ulike deler av Buskerud, og planalternativet kan, dersom det lykkes, bidra til at dette øker. Dette kan igjen forbedre livskvalitet og helse (1.1) i deler av fylket. Forsterket og forbedret satsning

på stedsutvikling kan også ha en positiv innvirkning på tilgjengelighet (1.4). Samtidig har også nullalternativet tydelige føringer på stedsutvikling og samordning av funksjoner. Derfor er det usikkert om planalternativet vil utgjøre en forskjell fra nullalternativet.

For utviklingsmål Omstilling og verdiskaping kan en mer vellykket stedsutvikling bidra til økt netto tilflytting (2.2) og forsterket befolkningsvekst (2.1). Særlig kan tiltak 1, boligbehovsanalyser, bidra til at boligbyggingen bedre svarer til boliggetterspørselen, som igjen er positivt for de to nevnte indikatorene. Dette kan igjen bidra til bedre dekning av kompetansebehovet (2.3) i Buskerud. Videre kan økt attraktivitet, mer netto innflytting og redusert kompetansemangel bidra til vekst i næringslivet i Buskerud, som har en positiv innvirkning på verdiskaping og produktivitet (2.7) og sysselsettingsvekst (2.8). Samtidig vurderer vi at denne sammenhengen her er noe usikker. En helhetlig stedsutvikling, som bidrar til økt attraktivitet og befolkningsvekst kan også legge bedre til rette for å forbedre kollektivtilbudet (2.5), dreie reisemiddelfordelingen (2.6) mer mot miljøvennlige transportmidler, og redusere klimagassutslippene (2.4).

For utviklingsmål Natur og kulturverdier antas det at både null- og planalternativet medvirker til å redusere presset på arealutvikling (3.1), som igjen er positivt for øvrige indikatorer på vern av natur (3.2, 3.3 og 3.4) og kultur (3.5). Det er ikke selvsagt hvilken tilleggseffekt planalternativet vil ha i forhold til nullalternativet. Nullalternativet har tydelige føringer om videreutvikling av eksisterende byer og steder, framfor byspredning, som er viktig for vern av natur- og kulturverdier. Vi har derfor vurdert at planalternativets effekt er nøytral på dette utviklingsmålet.

De tre tiltakene i planalternativet utfyller hverandre, ved at de dekker ulike områder av temaet (boliganalyser, verktøy for stedsutvikling, og strategisk utvikling av metoder). På bakgrunn av dette har vi vurdert at de tre tiltakene påvirker utviklingsmålene positivt, og at de forsterker hverandre, når de virker i sammenheng. Dersom kun enkelttiltak ble innført kan vi anta at effekten på indikatorene ville vært svakere, og at de isolert sett kanskje ikke er like godt rigget for å virke positivt på alle utviklingsmålene.

Vi vurderer at dette plantemaet som helhet vil ha en svakt positiv innvirkning på planens utviklingsmål, men at det er betydelig usikkerhet knyttet til denne vurderingen. Det handler særlig om usikkerhet ved om planalternativet vil bidra til en annen utvikling enn nullalternativet. For å forbedre planalternativets måloppnåelse anbefales det å legge til krav om kontinuerlig oppfølging og monitorering av de tre tiltakene. Dette kan innarbeides i Buskerudplanens handlingsdel, eksempelvis med årlige evalueringer av de tre tiltakene, som peker på foreløpige resultater og videreutvikling av arbeidet med attraktiv by- og stedsutvikling. På denne måten sikres det en videreutvikling av tiltakene,

der opparbeidet kunnskap og erfaring blir brukt, og at det måles underveis at tiltakene bidrar til ønsket utvikling.

En annen foreslått tilpasning er å stille krav, eller på annen måte sikre at de tre tiltakene innføres i sammenheng. Det kan redusere risiko for målkonflikter, som det som nevnt er antatt større sannsynlighet for hvis tiltakene innføres enkeltvis.

Plantemaet bør ses i sammenheng med kapittel 5 i Buskerudplanen, og særlig tiltak 5.3, Buskerud mot 2030.

Tabell 3: Oppsummert vurdering av tema Attraktive byer og steder

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap	1.1, 1.2, 1.4	Svakt positiv	Stor
		<i>En viss positiv effekt er ventet av planalternativet, men med stor usikkerhet knyttet til om tiltakene vil bidra til en stedsutvikling som bidrar positivt til utviklingsmålet.</i>	
2 Omstilling og verdiskaping	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8	Svakt positiv	Stor
		<i>En klart positiv effekt dersom planalternativet bidrar til mer attraktive byer og steder, som er positivt for tilflytting, redusert kompetansegap og økt sysselsetting og produktivitet i næringslivet, samt reduserte klimagassutslipp (delvis på grunn av endrede reisevaner). Samtidig er det usikkert om planalternativet vil bidra til en stedsutvikling som er mer vellykket enn tilfellet med nullalternativet.</i>	
3 Natur og kulturverdier	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5	Nøytral	Middels
		<i>Planalternativet har ingen tilleggsvirkning på dette utviklingsmålet sammenlignet med nullalternativet.</i>	
Helhetlig vurdering		Svakt positiv	Stor
Målkonflikter	Generelt en mer robust effekt, og lavere risiko for målkonflikter, når alle tre tiltak virker i sammenheng.		
Eventuelle justeringer	De tre tiltakene bør følges opp kontinuerlig i planperioden Alle tre tiltakene bør innføres parallelt. Plantemaet bør ses i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 5.		

4.3. Konsekvensvurdering av plangrep innen Kulturarv som fortrinn og ressurs

I nullalternativet gir de statlige planretningslinjene og kulturminneloven tydelige rammer for forvaltning og vern av kulturminner og kulturmiljø. I planalternativet gis det i tillegg føringer om å bruke hensynssoner i KPA for å sikre kulturminner, og at utbyggingstiltak skal ta hensyn til og tilpasses eksisterende kulturminner, -miljøer og -landskap. Vår vurdering er at retningslinjene i planalternativet representerer en viss styrking av kulturminnevernet, sammenlignet med de føringene som finnes i nullalternativet.

For utviklingsmål Mer innenforskap er indikator 1.2, trivsel i nærmiljøet, relevant. Forbedret vern av eksisterende kulturmiljøer kan ha en positiv innvirkning på stedsidentitet, som igjen kan ventes å være positivt for denne indikatoren. Samtidig er det høyst usikkert om grepene i planalternativet vil ha noen ytterligere effekt enn det som ventes med nullalternativet. På grunn av denne usikkerheten vurderes plantemaet å ha en nøytral effekt på dette utviklingsmålet.

De to retningslinjene som er formulert i planalternativet sier ikke noe om sammenhengen mellom kulturminnevern og verdiskaping/næringsliv. Vi har derfor vurdert at plantemaet ikke vil ha noen direkte innvirkning på utviklingsmål Omstilling og verdiskaping. Samtidig kan et forsterket vern av kulturminner ventes å ha en indirekte effekt, for eksempel dersom vernehensyn prioriteres over næringslivets arealbehov, behovet for boligbygging, og utbygging av nødvendig infrastruktur. I så måte kan det ventes en negativ innvirkning på utvalgte indikatorer på dette utviklingsmålet, som 2.2 (netto tilflytting), 2.3 (kompetansebehov), 2.7 (verdiskaping og produktivitet), 2.8 (sysselsettingsvekst) og 2.9 (næringslivets tilgang til fornybar energi).

Planalternativet er ventet å ha en positiv innvirkning på indikator 3.5 (kulturminner og kulturmiljø) i utviklingsmål Natur og kulturverdier. Hvorvidt det er et problematisk stort press på kulturminner i Buskerud, er usikkert. SSB-statistikk viser at antallet tiltak i vernede områder går ned, men det er usikkert om dette er en nedadgående trend eller om det skyldes tilfeldig variasjon fra år til år. Uansett kan det å verne kulturminner og kulturmiljøer anses som en viktig prioritering, og at tiltakene i planalternativet vil bidra positivt i så henseende. For de andre indikatorene i utviklingsmål natur- og kulturverdier vil ikke dette plantemaet ha noen direkte innvirkning, verken positivt eller negativt. Samtidig kan det være en potensiell risiko for at forsterket vern av kulturminner vil bidra til at presset på arealutvikling flyttes til andre steder, som igjen kan representere en utfordring for andre ressurser, som naturverdier og friluftsområder (indikator 3.2, 3.3, 3.4). Samlet sett vurderes

plantemaet å ha en positiv innvirkning på dette utviklingsmålet, på grunn av den åpenbart positive effekten på indikator 3.5, og på tross av den mulige negative effekten på 3.2, 3.3, 3.4.

Den helhetlige vurderingen vår er at planalternativet har en nøytral effekt for plantema Kulturarv som fortrinn og ressurs. Dette skyldes at den positive effekten på natur- og kulturverdier veies opp for av den negative effekten på omstilling og verdiskaping. Her synliggjøres også en av to viktige målkonflikter ved dette plantemaet, nemlig forholdet mellom hensynet til kulturminnevern og hensynet til næringslivets behov. Den andre viktige målkonflikten er den mellom vern av kulturverdier og naturverdier. Dersom vernet av kulturminner forsterkes, kan behovet for arealutvikling bidra til økt press på naturverdier, og vice versa.

For å redusere den negative effekten på utviklingsmål Omstilling og verdiskaping, kan planalternativet justeres med grep som bidrar til å styrke kulturminners *rolle som ressurs* for næringslivet. Besøksnæringen er en viktig næring i Buskerud, og denne kan trolig ha god nytte av at det satses spesifikt på såkalt «vern gjennom bruk». Et mulig plangrep er å gjennomføre et prosjekt for å kartlegge potensialet for verdiskaping i og med fylkets kulturverdier. Et annet kan være å etablere samarbeids- eller dialogarenaer mellom kulturvernmyndighetene (fylkeskommunen og Riksantikvaren) og næringslivet. I denne forbindelse er det naturlig å se dette plantemaet i sammenheng med kapittel 5 i Buskerudplanen (Natur- og kulturverdier i et generasjonsperspektiv). Tiltakene i det kapitlet er relevante for å styrke plantema Kulturarv som fortrinn og ressurs.

Tabell 4: Oppsummert vurdering av tema Kulturarv som fortrinn og ressurs

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap	1.2	Nøytral	Middels
		<i>Plantemaet er ikke ventet å ha noen innvirkning på Mer innenforskap, utover en svak, potensiell innvirkning på trivsel i nærmiljøet.</i>	
2 Omstilling og verdiskaping	2.2, 2.3, 2.7, 2.8, 2.9	Negativ	Stor
		<i>En mulig, negativ effekt, på grunn av målkonflikt mellom kulturminnevern og hensyn til næringslivets behov.</i>	
3 Natur og kulturverdier	3.5 (3.2, 3.3, 3.4)	Positiv	Lav
		<i>Positiv effekt på indikator 3.5 (kulturminner), og en mulighet for negativ effekt på indikatorer knyttet til naturvern.</i>	
Helhetlig vurdering		Nøytral	Middels
Målkonflikter	Hensynet til kulturminnevern representerer mulige konflikter med hensynet til næringslivets behov, samt hensynet til vern av naturverdier.		
Eventuelle justeringer	Vi anbefaler at Buskerudplanen suppleres, enten med nye tiltak eller med justering av foreslåtte tiltak, for bedre utnyttelse av kulturminner som ressurs for næringsliv og verdiskaping. Plantemaet bør ses i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 5.		

4.4. Konsekvensvurdering av plangrep innen Regional utvikling av større næringsområder

Nullalternativet inneholder føringer for samordnet areal- og transportplanlegging, prinsippet om rett virksomhet på rett sted, og at det tas hensyn til næringsvirksomheters arealbehov og behov for å sikre verdiskaping.

Planalternativet inneholder et konkret samarbeidsprosjekt om næringsarealer i regionen. Vi har vurdert at planalternativet i større grad enn nullalternativet vil bidra til å begrense arealforbruket, ved at næringsutvikling konsentreres til noen utvalgte områder. Videre kan planalternativet også muligens ha en positiv innvirkning på næringslivets produktivitet, dersom utvelgelse av arealer er i tråd med næringslivets behov. Men tiltaket kan også bidra til at tilgangen på næringsområder blir mindre, som igjen kan virke negativt på produktivitet og næringsvekst. I vurderingen har vi derfor lagt mest vekt på konsekvensene tiltaket vil ha på arealforbruk.

For utviklingsmål Mer innenforskap er vår vurdering at planalternativet ikke vil ha noen direkte virkning. En positiv innvirkning på næringsliv og verdiskaping kan ha en indirekte effekt på sysselsetting blant unge (indikator 1.3), men denne sammenhengen er usikker. Videre kan en mer helhetlig og strategisk utvelgelse av næringsområder bidra til økt tilgjengelighet til arbeidsplasser (indikator 1.4), så lenge denne faktoren vektlegges i utvelgelsen.

For utviklingsmål Omstilling og verdiskaping vurderer vi at flere indikatorer kan påvirkes positivt. En strategisk utvelgelse av næringsområder som tar hensyn til infrastruktur og energitilgang, mobilitet og miljøhensyn, vil kunne virke positivt på næringslivets tilgang til fornybar energi (2.9), samt reisemiddelfordeling (2.6) og klimagassutslipp (2.4), og trolig også kollektivtilbud (2.5). Dersom tiltaket også bidrar til økt produktivitet i næringslivet kan det ha positiv innvirkning på kompetansebehov (2.3), verdiskaping og produktivitet (2.7) og sysselsettingsvekst (2.8), men det er mer usikkerhet rundt denne sammenhengen.

For utviklingsmål Natur- og kulturverdier kan planalternativets samordning av arealutvikling og utvelgelse av næringsområder, bidra til mindre press på arealutnyttelse (3.1) og begrense presset på naturverdier, kulturminner og friluftsområder (3.2, 3.3, 3.4 og 3.5). Vi vurderer at det regionale perspektivet på næringsutvikling og arealbehov kan bidra til å begrense arealforbruket relativt mer i kommuner som de siste årene har hatt en sterk grad av utvidelse av tettstedsområdene og tilhørende nedgang i befolkningstetthet.

Vi forventer altså en positiv innvirkning på alle de tre utviklingsmålene av dette plantemaet, særlig på Omstilling og verdiskaping og Natur og kulturverdier. For Mer innenforskap er det ventet en svakere effekt, og denne er det knyttet relativt stor usikkerhet til.

Når det gjelder målkonflikter er det en viss fare for at hensynet til næringslivets arealbehov og tilgang til kraft og infrastruktur kan komme i konflikt med hensynet til vern av natur- og kulturverdier. Samtidig antar vi ikke at denne målkonflikten vil bli forsterket, men kanskje snarere redusert, av planalternativet, sammenlignet med nullalternativet. På bakgrunn av den helhetlige vurderingen av plantemaet, samt fraværet av målkonflikter, er det ikke foreslått justeringer.

Tabell 5: Oppsummert vurdering av tema *Regional utvikling av større næringsområder*

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap	1.3, 1.4	Nøytral / svakt positiv	Stor
		<i>Økt innenforskap dersom tiltaket bidrar til positiv utvikling i næringslivet, hensiktsmessig lokalisering av næring er positivt for tilgjengelighet.</i>	
2 Omstilling og verdiskaping	2.4, 2.5, 2.6, 2.9 (2.3, 2.7, 2.8)	Positiv	Middels
		<i>Regional samordning kan ha en positiv innvirkning på næringsliv, herunder sysselsetting, produktivitet og bærekraft, samt fylkets bostedsattraktivitet.</i>	
3 Natur og kulturverdier	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5	Positiv	Middels
		<i>Økt søkelys på næringslivets arealbehov og utvelgelse av næringsområder, på et regionalt nivå, kan virke positivt på naturvern, bevaring av friluftsområder, kulturminnevern.</i>	
Helhetlig vurdering		Positiv	Middels
Målkonflikter	Ikke identifisert noen direkte målkonflikter. Utvikling av næringsarealer kan i seg selv representere en målkonflikt mellom hensynet til næringslivets behov og natur- og kulturvern, men vurderingen vår er at planemaet ikke vil bidra til å forsterke denne konflikten.		
Eventuelle justeringer			

4.5. Konsekvensvurdering av plangrep innen Fritidsboliger

Temaet omhandler føringer for utbygging og utvikling av fritidsboligområder. I nullalternativet legges statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet til grunn. Relevante retningslinjer omhandler føringer om kartlegging av fortetningspotensial i eksisterende fritidsboligområder, og at det skal legges vekt på helhetlig utvikling sett i sammenheng med by- og stedsutvikling og mobilitetstilbudet. Videre at utviklingen skal avgrenses mot sammenhengende natur-, villrein- og friluftsområder, kulturmiljøer, og viktige områder for landbruk, reindrift og andre næringer.

I nullalternativet ligger det i utgangspunktet til rette for at fritidsboligutviklingen skal skje med betydelig vekt på samordnet areal, - og mobilitetsplanlegging og med vekt på å minimere negative konsekvenser for natur, klima og miljø. Det stilles krav om utredning og

minimering av negative konsekvenser, men retningslinjene er lite konkrete på flere områder. Det kan gi tolkningsrom, usikkerhet, uenighet mellom forvaltningsnivåer og ulike løsninger på tvers av fylket.

I planalternativet foreslås to regionale planretningslinjer med *skal-krav* til lokalisering under eller ved skoggrensen og innenfor klart avgrensede områder i arealplanen som sikrer regionale friluftsområder og sammenhenger mellom disse. I tillegg foreslås tiltak knyttet til kunnskapsutvikling, veiledning og samhandling med kommunene.

En utvikling som bygger opp om eksisterende fritidsboligområder kan bidra til utvikling av attraktive fritidsregioner, og ha en positiv effekt på indikator 1.2 om Trivsel i nærmiljøet under utviklingsmål Mer innenforskap.

For Utviklingsmål Omstilling og verdiskaping vurderer vi at det er flere indikatorer som kan påvirkes positivt. Planalternativet vil kunne ha ringvirkninger i form av tilflytting (2.2) og økt kompetansebehov (2.3) innen bygg og anlegg, service og reiseliv. En mer bærekraftig vekst i fritidsboligutviklingen vil dermed kunne bidra positivt til verdiskaping (2.7) og sysselsettingsvekst (2.8). Vurderingen hviler på forventningen om at de regionale retningslinjene bidrar til forutsigbarhet og derav bedre rammer for utvikling av attraktive fritidsboligområder, og ikke oppfattes som utelukkende vekstdempende. Det er betydelig usikkerhet rundt denne forutsetningen. Det er også mulig å se for seg at retningslinjene bidrar til å begrense utviklingen i noen områder, og dermed får en negativ effekt på disse indikatorene. Samlet sett vurderes derfor effekten som nøytral på verdiskaping og sysselsettingsvekst.

En mer konsentrert arealutvikling for fritidsboliger vil også kunne ha positiv effekt på klimagassutslipp (2.4) og til en viss grad bygge opp om et kollektivtilbud (2.5) som igjen kan ha en positiv effekt på reisemiddelfordeling (2.6) i retning mer bærekraftig mobilitet. Samlet sett vurderes planalternativet å kunne gi en nøytral til svakt positiv effekt på omstilling og verdiskaping.

For utviklingsmål Natur og kulturverdier forventer vi størst effekt av planalternativet. De regionale planretningslinjene vil kunne bidra til mindre arealforbruk (3.1), bedre beskyttelse av inngrepsfrie områder (3.2) og begrense presset på naturverdier, kulturminner og friluftsområder (3.3, 3.5). Planalternativet kan også bidra til bedre tilgang til natur - og friluftsområder (3.4).

Vår helhetlige vurdering er at planalternativet har svak positiv effekt innen tema Fritidsboligutvikling. Det er stor usikkerhet knyttet til flere av vurderingene. Vurderingen av positiv effekt hviler blant annet på at de regionale retningslinjene med skal-krav gir en

annen praksis en de nasjonale veiledende retningslinjene med bør-krav. Dersom utbyggingsplaner som strider mot SPR likevel blir møtt med innsigelser vil det i praksis ikke være noen forskjell på planalternativet og nullalternativet.

Det er også en iboende målkonflikt mellom vekst og vern under dette plantemaet. En positiv samlet effekt hviler på at denne konflikten reduseres, og at tiltakene fylkeskommunen iverksetter for bistand knyttet til kartlegging, utvikling av verktøy og sjekklister, bidrar til å støtte opp under de regionale planretningslinjene.

Tabell 6: Oppsummert vurdering av tema Fritidsboliger

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap	1.2	Nøytral/svakt positiv	Stor
		<i>Utvikling av fritidsboligområder i sammenheng med en helhetlig stedsutvikling kan gi positiv effekt på trivsel i nærmiljøet</i>	
2 Omstilling og verdiskaping	2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8	Svakt positiv	Stor
		<i>Dersom man gjennom planalternativet klarer å skape mer attraktive fritidsregioner kan det ha positive ringvirkninger på både tilflytting og næringsaktivitet</i>	
3 Natur og kulturverdier	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5	Positiv	Stor
		<i>Planalternativet har klarere føringer for arealforbruk, lokalisering og vern, og vurderes å ha en positiv effekt på dette utviklingsmålet, sammenlignet med nullalternativet</i>	
Helhetlig vurdering		Svakt positiv	Stor
Målkonflikter	Det er ikke identifisert noen direkte målkonflikter som følge av plangrepet. Det ligger en iboende målkonflikt mellom utvikling av attraktive fritidsboligområder og hensyn til natur, kultur og miljøverdier, men dette vil ikke forsterkes av de anbefalte tiltakene. Vi forventer en bedre håndtering av målkonflikter dersom de tre tiltakene knyttet til kartlegging, verktøy og sjekklister gjennomføres.		
Eventuelle justeringer	Vi anbefaler at alle grep i planalternativet gjennomføres samlet. Vi anbefaler å innføre kontinuerlig oppfølging og monitorering av tiltakene.		

4.6. Konsekvensvurdering av plangrep innen Mineralressurser for fremtiden

Dette plantemaet omhandler behovet for å ha oversikt og sikre geologiske ressurser av regional og nasjonal betydning. Nullalternativet legger til grunn nasjonale forventninger, statlige planretningslinjer for areal, - og mobilitet samt mineralloven. NGUs samfunnsoppdrag om kartlegging og formidling av geologiske ressurser inngår i nullalternativet

I planalternativet er føringer fra nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, SPR og mineralloven forsterket gjennom den regionale planretningslinjen som knytter seg opp mot kommuneplanens arealdel. Ved å bruke KPA til å sikre geologiske ressurser av nasjonal og regional betydning forventer vi en mer langsiktig og bindende ressursforvaltning i kommunene.

Planalternativet vil kunne ha betydning for arealutvikling, vern og verdiskaping i kommunene, men det er iboende målkonflikter mellom de ulike hensynene, og en positiv utvikling avhenger av kommunene evner å se sammenhenger og avveie de ulike hensynene på en god måte gjennom planarbeidet.

For utviklingsmål Omstilling og verdiskaping vil en god oversikt over lokale mineraler og råstoffer bidra til at disse blir gjort tilgjengelige for utvinning, noe som kan gi positive ringvirkninger for lokalt næringsliv og bidra til effekter på indikatorer knyttet til kompetansebehov (2.3), verdiskaping og produktivitet (2.7) og sysselsetting (2.8). Bruk av lokale råvarer kan gi positive effekter på klimagassutslipp (2.4) knyttet til transport. Planalternativet vurderes samlet sett å kunne gi noen positive effekter utover nullalternativet på dette området. Forutsetningen er at det ligger til rette for å skape lønnsomme næringer på lokalt nivå.

For utviklingsmål natur og kulturverdier forventer vi positive effekter på indikator knyttet til endringer i arealbruk (3.1), dersom planretningslinjen følges opp gjennom lokale arealplaner. Det begrunnes med at langsiktig sikring av arealer til mineralressurser gjennom KPA vil skape forutsigbarhet i forvaltningen av arealene, og konsentrere arealbruken til vedtatte og omforente områder. Samtidig kan det være en risiko for at kommunene velger å sikre flere arealer enn strengt nødvendig, og på den måten gir en negativ effekt.

Av samme grunn vurderer vi at planalternativet kan ha positive effekter på indikatorer knyttet til inngrepsfrie naturområder (3.2), naturtypelokaliteter (3.3), tilgang til natur, - og

friluftsområder (3.4) og kulturminner (3.5). Sikring av mineralressurser gir ikke i seg selv en effekt på natur og kulturminner, men gjennom fastsettelse i KPA skapes en forutsigbarhet i den samlede arealforvaltningen. Denne vurderingen hviler på en forutsetning om at de kommunale arealplanene behandler temaene *helhetlig*, og avveier ulike hensyn og potensielle målkonflikter gjennom planarbeidet. Samlet sett er det stor usikkerhet rundt effekten av planalternativet på dette utviklingsmålet.

For utviklingsmål Mer innenforskap har vi vurdert at det ikke er noen forskjell mellom nullalternativet og planalternativet.

Samlet sett vurderer vi at planalternativet har nøytral til svakt positiv effekt på utviklingsmålene, sett opp mot nullalternativet. Usikkerheten er samlet sett stor.

Tabell 7: Oppsummert vurdering av tema Mineralressurser for fremtiden

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap		Nøytral	Lav
2 Omstilling og verdiskaping	2.3, 2.4, 2.7, 2.8	Svakt positiv	Middels
3 Natur og kulturverdier	3.1, (3.2, 3.3, 3.4, 3.5)	Nøytral/ svakt positiv	Stor
		<i>En viss positiv effekt kan forventes dersom kommunene innlemmer mineralressurser i KPA og behandler temaet helhetlig, sett opp mot andre behov og konsekvenser</i>	
Helhetlig vurdering		Nøytral/ svakt positiv	Middels
Målkonflikter	Det er potensielle målkonflikter mellom forvaltning av geologiske ressurser og andre hensyn i arealforvaltningen, enten det dreier seg om hensyn til utvikling, vekst eller vern. Vi har ikke vurdert at planalternativet bidrar til å forsterke denne målkonflikten, men at det <u>kan</u> ha en mulig positiv effekt, gjennom helhetlige KPA-er.		
Eventuelle justeringer			

4.7. Konsekvensvurdering av plangrep innen Omlegging av tungtransport

Dette plantemaet handler om å styrke utviklingen av energiinfrastruktur for tungtransport, for å bidra til omlegging til fossilfri godstransport i Buskerud. I planalternativet er føringene i de statlige planretningslinjene forsterket av et tiltak der utvikling av energistasjoner skal skje gjennom dialog og samarbeid, med kunnskapsbasert utvelgelse av lokaliseringer. Det at utviklingen av infrastruktur koordineres mellom kommunene kan bidra til mer hensiktsmessige lokaliseringer, ved at man får større handlingsrom og mulighet til å velge de mest egnede plasseringene for ny infrastruktur.

Vår vurdering er at planalternativet ikke vil ha noen endret effekt på Mer innenforskap sammenlignet med nullalternativet.

Vi venter at plantemaet vil ha en viss positiv innvirkning på utviklingsmål Omstilling og verdiskaping. Det er først og fremst indikator 2.4 (klimagassutslipp) og 2.9 (næringslivets tilgang til fornybar energi) som vil påvirkes positivt dersom tiltaket fører til reduserte utslipp fra godstransport. Tiltaket er ventet å hjelpe tungtransportnæringen med grønn omstilling, noe som igjen kan virke positivt på næringslivet i Buskerud, og indikator 2.7 og 2.8.

Utvikling av energistasjoner og ladeinfrastruktur kan i utgangspunktet utgjøre en risiko for Natur- og kulturverdier i fylket, så lenge utviklingen ikke gjøres på en måte som tar hensyn til disse verdiene. Vår vurdering er imidlertid at planalternativet tar et visst hensyn i denne retningen, gjennom formuleringen om at virkemiddelbruk og utvikling skal «*bygge opp under felles målsettinger for Buskerud*». Samtidig er det trolig at infrastrukturtiltak uansett vil beslaglegge lite areal, og at disse vil ligge i tilknytning til eksisterende infrastruktur. Av den grunn vurderer vi at risikoen er minimal. Vi anbefaler imidlertid en justering for å redusere denne målkonflikten, ved at oversikten over gunstige lokaliseringer må utarbeides med hensyn til natur- og kulturverdier som et sentralt kriterium.

Videre anbefaler vi å se dette plantemaet i sammenheng med tiltak 4.4 Nye måter å finansiere infrastruktur, i kapittel 4 i Buskerudplanen. Nye finansieringsordninger kan bidra til mer effektiv og hensiktsmessig utvikling av infrastruktur for fossilfri tungtransport.

Til sammen vurderer vi at tiltaket vil ha en svakt positiv effekt. Med en justering av tiltaket, som beskrevet over, kan den mulige negative effekten på Natur og kulturverdier reduseres, og den overordnede effekten forbedres.

Tabell 8: Oppsummert vurdering av tema Omlegging av tungtransport

Utviklingsmål	Indikatorer	Konsekvensvurdering	Usikkerhet
1 Mer innenforskap		Nøytral	Middels
		<i>Ingen effekt.</i>	
2 Omstilling og verdiskaping	2.4, 2.7, 2.8, 2.9	Positiv	Middels
		<i>En direkte innvirkning på tilgang til fornybar energi og klimagassutslipp, og mer indirekte effekt på næringsutvikling.</i>	
3 Natur og kulturverdier	3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5	Nøytral	Middels
		<i>Potensielt en negativ effekt, som kan reduseres med justering som foreslått nedenfor.</i>	
Helhetlig vurdering		Svakt positiv	Middels
Målkonflikter	Mulig målkonflikt mellom utvikling av energistasjoner og vern av natur- og kulturverdier.		
Eventuelle justeringer	Tiltaket bør presisere enda tydeligere at lokaliseringer av energistasjoner må velges med hensyn til andre utviklingsmål, særlig natur- og kulturverdier. Se tiltaket i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 4.4, Nye måter å finansiere infrastruktur.		

4.8. Samlet vurdering planalternativet

Samlet vurderer vi at plantemaene innen areal og mobilitet har svakt positive innvirkninger på Buskerudplanens utviklingsmål. Oppsummering av vurderingene er vist i Tabell 9. De tre utviklingsmålene er sentrale og styrende for Buskerudplanen. Viktige utfordringer som trekkes frem i planen er å sikre at unge fullfører utdanning, å ruste offentlig sektor og næringsliv for økt produktivitet og en grønn omstilling, og å verne og utnytte fylkets natur- og kulturverdier. Indikatorene som danner grunnlaget for denne vurderingen, reflekterer disse utfordringene. Fylket har relativt lav befolkningsvekst og tilflytting, opplever et betydelig kompetansegap, og et press på natur- og kulturverdier gjennom nedbygging. I lys av dette er det vår vurdering at tre av plantemaene er særlig relevante for å svare til fylkets utfordringer: Attraktive byer og steder, Utvikling av næringsområder, og Fritidsboliger. Vår vurdering er at de foreslåtte plangrepene innen disse tre temaene har positive, eller svakt positive, effekter på fylkets utviklingsmål. De tre andre plantemaene er både av en mer spisset karakter, de dekker områder som representerer en mindre utfordring for Buskerudsamfunnet, og vår vurdering er at plangrepene her har noe svakere

effekt på utviklingsmålene. Samlet sett anser vi at Buskerudplanens grep knyttet til areal og mobilitet er egnet til å bidra til å løse fylkets utfordringer.

Tabell 9: Samlet oversikt over konsekvenser

	Mer innenforskap	Omstilling og verdiskaping	Natur og kulturverdier	Helhetlig vurdering
Attraktive byer og steder	Svakt positiv	Svakt positiv	Nøytral	Svakt positiv
Kulturarv som fortrinn og ressurs	Nøytral	Negativ	Positiv	Nøytral
Regional utvikling av større næringsområder	Nøytral/svakt positiv	Positiv	Positiv	Positiv
Fritidsboliger	Nøytral/svakt positiv	Svakt positiv	Positiv	Svakt positiv
Mineralressurser for fremtiden	Nøytral	Svakt positiv	Nøytral/svakt positiv	Nøytral/svakt positiv
Omlegging av tungtransport	Nøytral	Positiv	Nøytral	Svakt positiv
Helhetlig vurdering	Nøytral	Svakt positiv	Svakt positiv	Svakt positiv

Plantemaene har generelt lite relevans for utviklingsmålet Mer innenforskap. Å redusere utenforskap, øke livskvalitet og helse og forbedre trivsel handler gjerne om andre tiltak. Ett unntak er indikatoren knyttet til trivsel i nærmiljøet som kan styrkes av økt satsning på attraktive byer og steder. Et annet er at tiltak for endret arealbruk og bedre transportløsninger kan forbedre tilgjengelighet, som er definert som en indikator for dette utviklingsmålet. Samlet sett har vi ikke vurdert at Buskerudplanens grep innen areal og mobilitet vil ha en innvirkning på dette utviklingsmålet, verken positivt eller negativt.

For utviklingsmål Omstilling og verdiskaping er vår vurdering at fem av seks plantema har en positiv eller svakt positiv effekt. Unntaket er tema Kulturarv som fortrinn og ressurs som har en mulig negativ effekt. Det er temaene Næringsområder og Omlegging av tungtransport som er ventet å ha størst innvirkning på dette utviklingsmålet, fordi de alle tre kan ventes å bidra positivt til næringsutvikling og grønn omstilling i næringslivet.

For utviklingsmål Natur og kulturverdier forventer vi også at areal- og mobilitetsgrepene i Buskerudplanen vil ha en svakt positiv effekt. Fem av seks plantemaer handler om å styrke

føringer for en konsentrert arealutvikling, begrense byspredning, verne natur- og kulturverdier, eller å bidra til en grønn omstilling. Unntaket er tema Omlegging av tungtransport, som kan virke å være mer rettet mot å utvikle energiinfrastruktur for transport enn å sikre vern og begrense arealinngrep.

Denne vurderingen er basert på de utvalgte indikatorene. Vi mener disse dekker utviklingsmålene godt, men andre indikatorer kunne trolig gitt andre vurderinger.

Utviklingsmålene i Buskerudplanen kan tolkes som en operasjonalisering av de tre bærekraftsdimensjonene. Konsekvensvurderingen er dermed også i stor grad en vurdering av plangrepets effekt på sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft i Buskerud. Samlet sett er Buskerudplanen ventet å bidra til mer økonomisk og miljømessig bærekraft, men ikke til mer sosial bærekraft. Det er ikke gjort en egen vurdering av planens effekt på FNs 17 bærekraftsmål.

Vi har identifisert målkonflikter knyttet til flere av plantemaene. For tema Mineralressurser og Næringsområder har vi identifisert målkonflikter, men vurdert at disse ikke vil forsterkes av planalternativet sammenlignet med nullalternativet. Vi har foreslått justeringer av planalternativet for alle tema som innebærer målkonflikter, som vist i Tabell 10.

Tabell 10: Målkonflikter og foreslåtte justeringer for hvert plantema.

Plantema	Målkonflikter	Foreslåtte justeringer
Attraktive byer og steder	Generelt en mer robust effekt, og lavere risiko for målkonflikter, når alle tre tiltak virker i sammenheng.	De tre tiltakene bør følges opp kontinuerlig i planperioden Alle tre tiltakene bør innføres parallelt. Plantemaet bør ses i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 5.
Kulturarv som fortrinn og ressurs	Hensynet til kulturminnevern representerer mulige konflikter med hensynet til næringslivets behov, samt hensynet til vern av naturverdier.	Vi anbefaler at Buskerudplanen suppleres, enten med nye tiltak eller med justering av foreslåtte tiltak, for bedre utnyttelse av kulturminner som ressurs for næringsliv og verdiskaping. Plantemaet bør ses i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 5.
Regional utvikling av større næringsområder	<i>Iboende målkonflikter, men hvor ikke planalternativet skiller seg fra nullalternativet</i>	
Fritidsboliger	Det ligger en iboende målkonflikt mellom utvikling av attraktive fritidsboligområder og hensyn til natur, kultur og miljøverdier, men dette vil ikke forsterkes av de anbefalte tiltakene. Det kan forventes en bedre håndtering av målkonflikter dersom de tre tiltakene knyttet til kartlegging, verktøy og sjekklistene gjennomføres.	Vi anbefaler at alle grep i planalternativet gjennomføres samlet. Vi anbefaler å innføre kontinuerlig oppfølging og monitorering av tiltakene.
Mineralressurser for fremtiden	<i>Iboende målkonflikter, men hvor ikke planalternativet skiller seg fra nullalternativet</i>	
Omlegging av tungtransport	Mulig målkonflikt mellom utvikling av energistasjoner og vern av natur- og kulturverdier.	Tiltaket bør presisere enda tydeligere at lokaliseringer av energistasjoner må velges med hensyn til andre utviklingsmål, særlig natur- og kulturverdier. Se tiltaket i sammenheng med Buskerudplanens kapittel 4.4, Nye måter å finansiere infrastruktur.
Helhetlig vurdering	Plantema innen areal og mobilitet bærer gjerne preg av målkonflikter mellom hensynet til vekst, utvikling og økt verdiskaping på den ene siden, og vern av natur- og kulturverdier på den andre siden. Plantemaene dekker utviklingsmålene Omstilling og verdiskaping og Natur og kulturverdier i større grad enn Mer innenforskning.	For å sikre vellykket måloppnåelse bør alle tiltakene følges opp kontinuerlig med monitorering og evaluering.

For alle plantemaene er vår vurdering at virkningene stort sett er svake, og forbundet med relativt høy usikkerhet. Dette handler ikke minst om at det er vanskelig å slå fast hvilken tilleggseffekt planalternativet vil ha utover det som ventes av nullalternativet. De statlige planretningslinjene dekker alle plantemaene på en relativt tydelig måte, og innholdet drar i hovedsak i samme retning som tiltakene i planalternativet. Grepene i planalternativet handler med andre ord hovedsakelig om å forsterke føringene som allerede er gitt, og dette gjør det vanskelig å vurdere hvordan planalternativet skiller seg fra nullalternativet.

I all hovedsak handler tiltakene innen areal og mobilitetsplanlegging i Buskerudplanen (planalternativet) om økt samordning og samarbeid på et regionalt nivå, mellom fylkeskommunen, kommunene og andre aktører. En evaluering av tidligere regionale planer i Viken fylke (Henning Larsen, Rambøll 2022) viste til at planer som var utviklet i fellesskap mellom fylker og kommuner var mer vellykkede enn de som var utviklet av én aktør. Denne konklusjonen tilsier at grepene i Buskerudplanen, som legger vekt på dialog og samarbeid, kan ha en tilleggseffekt utover det som kan ventes av statlige planretningslinjer og sektorlover. Videre kan Buskerudplanen ha en annen positiv tilleggseffekt, dersom den bidrar til økt ressursallokering til areal- og mobilitetstiltak.

5. Kilder

- Akershus fylkeskommune (2025). Klima- og energidashboard for Viken. <https://afk.no/tjenester/planlegging/analyse-og-statistikk-for-akershus-buskerud-og-ostfold/klima-energi-og-miljo/#faqsporsmal-14436>
- Buskerud fylkeskommune (2024). Buskerud i korte trekk. <https://bfbk.no/f/p104/i00c7288e-7f22-48c8-b5c3-5362b51d0f92/buskerud-i-korte-trekk.pdf>
- Folkehelseinstituttet (FHI) (2022). Folkehelseundersøkelsen i Viken 2021: Fremgangsmåte og utvalgte resultater. https://www.fhi.no/contentassets/5f54c8c727014e3db0cc98bec9296b9a/folkehelseundersokelsen-i-viken-2021_rapport.pdf
- Henning Larsen, Rambøll (2022). Vurdering av regionale planer for areal og transport i Viken. <https://media.wpd.digital/plansamarbeidet/uploads/2023/03/Vurdering-av-regionale-planer-for-areal-og-transport-i-Viken-oktober-2022.pdf>
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2023). Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20232027/id2985764/>
- LO Norge og NHO (2023). Kraftløftet Buskerud. <https://www.nho.no/contentassets/6ee9d937390c43ce84f9566235f663ab/kraftloftet--regionaltkunnskapsgrunnlag-buskerud-endelig.pdf>
- Menon Economics (2025). Fremtidens kompetansebehov i Buskerud. <https://menon.no/uploads/images/2025-130-Fremtidens-kompetansebehov-i-Buskerud.pdf>
- Nærings og Fiskeridepartementet (NDF) (2025). Norges geologiske undersøkelse – tildelingsbrev for 2026. <https://www.ngu.no/om-ngu/arsrapport-og-tildelingsbrev>
- Opinion (2025): Reisevaner i de 8 største byregionene med tilleggsutvalg 2024. <https://www.vegvesen.no/globalassets/vegprosjekter/nasjonal-transportplan-ntp/reisevaner/2024/reisevaner-i-de-8-storste-byregionene-med-tilleggsutvalg-2024.pdf?v=495fc5>
- Prosam (2021): Reisevaner i Oslo og Viken. En analyse av nasjonal reisevaneundersøkelse 2018/19. Prosamrapport 130

- Telemarksforsking (2025). Regional analyse - Buskerud. Online rapport/dashboard. <https://regionalanalyse.no/rapport/10006/0/1>
- Ungdata (2025): Hovedrapport for videregående i Buskerud. https://www.ungdata.no/wp-content/uploads/reports_2025/Buskerud_2025_Videregaende_Fylke.pdf
- Urbanet Analyse (2020): Reisevaner i Buskerudbyen 2018 sammenlignet med tidligere år og andre byområder. Urbanet Analyse rapport 130

Vedlegg: Vurderingsgrunnlag

I dette kapitlet presenteres dokumenter og statistikk som benyttes som grunnlag for å utvikle og definere indikatorene. Kunnskapen som presenteres her gir altså det faglige og kontekstmessige grunnlaget for konsekvensvurderingen.

Valg og definisjon av indikatorer er basert på hvilke tema og tidsperioder det finnes tilgjengelige data for. I hovedsak er indikatorer hentet fra Regional planstrategi og Buskerudplanens planprogram. Statistikkgrunnlaget er hovedsakelig hentet fra SSBs statistikkbank². Der det eksisterer statistikk bakover i tid er det valgt tidsperioder etter hva som er tilgjengelig, eller det som er hensiktsmessig for formålet. Som hovedregel vises historikk tilbake til 2015, der dette er tilgjengelig.

Buskerud fylke har endret sammensetning over tid. Da Buskerud fylke ble gjenopprettet i 2024, etter splittelsen av Viken, ble Svelvik innlemmet i Drammen kommune (tidligere Vestfold), og Røyken og Hurum (tidligere Buskerud) ble innlemmet i Asker kommune og Akershus fylke). I statistikkbanken til SSB er en del tidsserier tilpasset dette, ved at det er fylkes- og kommuneinndelingen i 2024 som er brukt også for historiske tall. Men i noen tilfeller endres avgrensningene over tid. For noen av de historiske oversiktene i dette vedlegget er altså tallene basert på varierende definisjoner av Buskerud fylke.

Det er valgt ut og definert indikatorer som belyser sentrale utviklingstrekk innenfor Buskerudplanens tre utviklingsmål, og som antas å bli påvirket av de seks plantemaene for areal, - og mobilitetsutvikling.

Følgende dokumenter er benyttet som grunnlag for konsekvensvurderingene, i tillegg til de statistiske kildene.

- Planprogram Buskerudplanen, vedtatt planprogram etter høring (Buskerud fylkeskommune, 2025)
- Med hjerte for Buskerud, Regional planstrategi for Buskerud 2024-2027 (Buskerud fylkeskommune, 2024)
- Buskerud i korte trekk (Buskerud fylkeskommune, 2024)
- Regional plan for areal og transport i Buskerud, 2018-2035 (Buskerud fylkeskommune, 2018)

² <https://www.ssb.no/statbank/>

- Areal- og transportplan Buskerudbyen 2013-2023 (Buskerudbyen, 2013)
- Vurdering av regionale planer for areal og transport i Viken – Rapport (Henning Larsen, Rambøll, 2022)

5.1. Mer innenforskap

5.1.1. Livskvalitet og helse

Livskvalitetsundersøkelsen er en spørreundersøkelse som gjennomføres årlig av SSB for å kartlegge den subjektive livskvaliteten i befolkningen. Undersøkelsen er landsomfattende og sendes ut til et representativt utvalg av den norske befolkning. I 2024 var antallet som svarte på undersøkelsen 17 257³. Nedenfor vises to mål på livskvalitet: Livet alt i alt og stedet man bor. Skårene er et gjennomsnitt for utvalgte fylker, basert på en skala fra 0 til 10. Resultater for Buskerud er vist i 2024 og 2025, mens perioden før kun er tilgjengelig for Viken fylke.

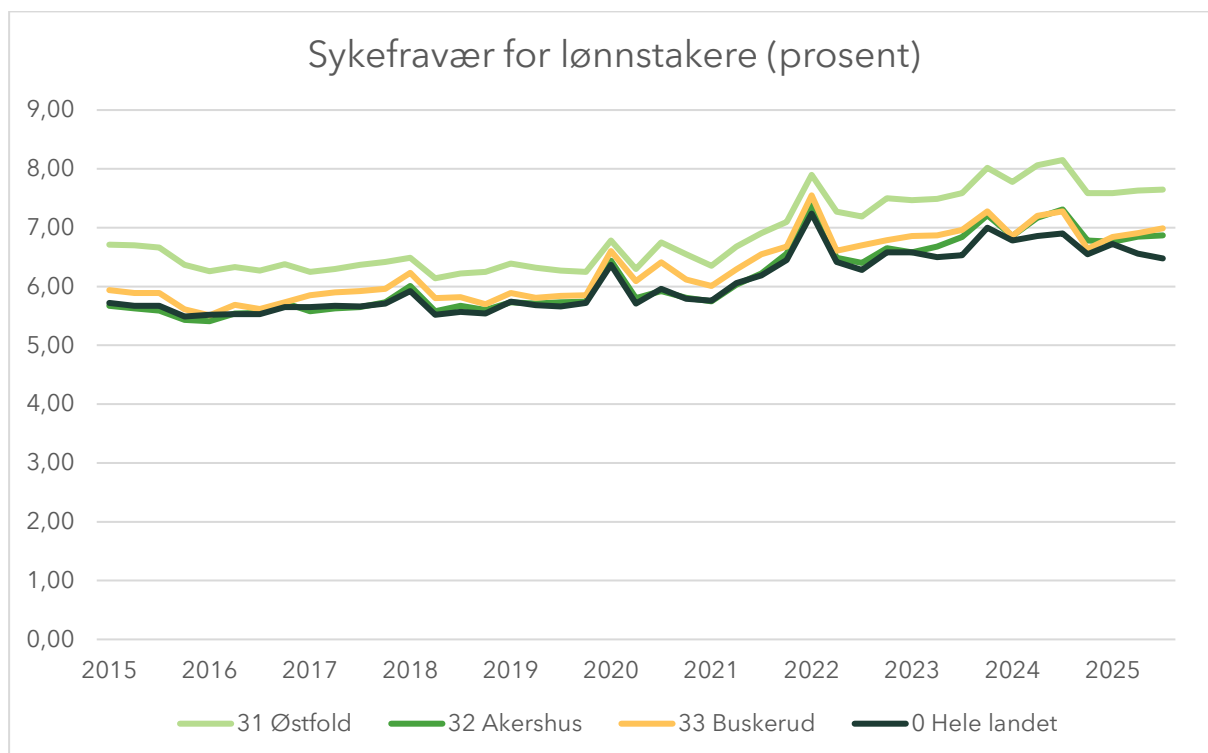
Tabellen viser at befolkningen i Buskerud, og i Viken, ikke skiller seg nevneverdig fra gjennomsnittet på landsbasis. Over tid er også svarene relativt stabile.

Tabell 11: Gjennomsnittlig skår på tilfredshet (skala 0-10). Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen, SSB-tabell 13770.

Livet alt i alt						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Buskerud					6,8	6,8
Østfold					6,9	6,6
Akershus					6,8	6,8
Viken	7,0	6,6	6,7	6,7		
Hele landet	7,0	6,6	6,7	6,8	6,9	6,9
Stedet man bor						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Buskerud					7,9	8,0
Østfold					7,9	8,0
Akershus					7,9	8,0
Viken	8,2	8,1	8,0	7,9		
Hele landet	8,1	8,1	8,0	8,0	7,9	7,9

³ <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/livskvalitetsundersokelsen-2024>

Helse i befolkningen kan måles med sykefravær. Figuren nedenfor viser sykefravær i Buskerud og de andre Viken-fylkene, samt hele landet, fra 2015 til 2025. Vi ser at Buskerud ligger marginalt høyere enn landsnittet, men ikke like høyt som Østfold. Videre har nivået steget noe i perioden, fra rundt 6 prosent fra 2015 til 2019, og nærmere 7 prosent i de seneste årene.

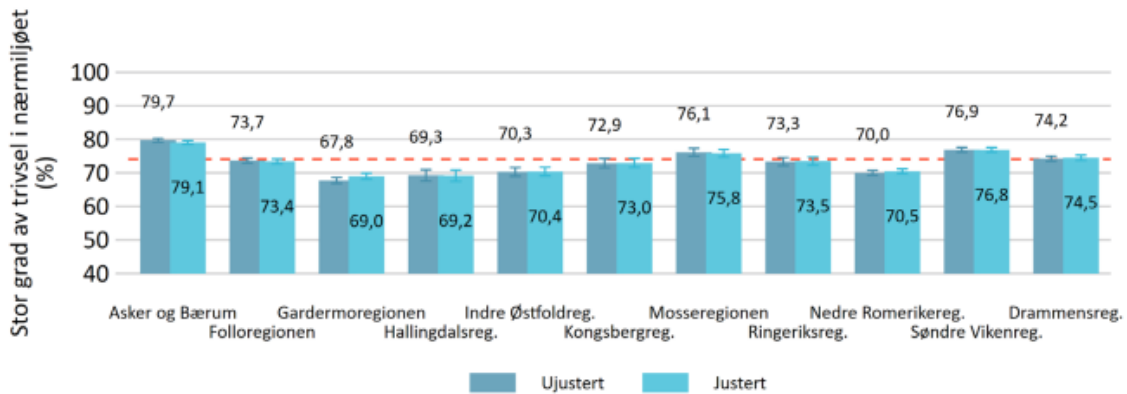
Figur 1: Sykefravær, sesongjustert 2015-2025. Kilde: SSB-tabell 14341.

Også Folkehelseundersøkelsen (FHI 2022) dokumenterer befolkningens livskvalitet og helse. Resultatene herfra er på samme nivå som de vi har presentert ovenfor. Buskerud er omtrent på gjennomsnittet med resten av Viken når det gjelder disse aspektene.

5.1.2. Trivsel i nærmiljøet

Folkehelseundersøkelsen, som gjennomføres med jevne mellomrom av Folkehelseinstituttet, gir informasjon om befolkningens trivsel i nærmiljøet. De siste resultatene for Buskerud er fra 2021 (FHI 2022), da undersøkelsen ble gjennomført i Viken fylke. Resultatene viser at de fleste innbyggerne i Viken var godt fornøyde med nærmiljøet sitt. I Hallingdalsregionen var tilfredsheten litt lavere enn i Viken som helhet, mens de andre delene av Buskerud var omtrent på gjennomsnittet for Viken (se figuren under). Det

er ikke lett å finne en forklaring på hvorfor Hallingdalsregionen skårer lavere. Men en viss tendens, når vi ser på alle områdene i Viken, er at skår er lavere i distriktene enn i byområder.

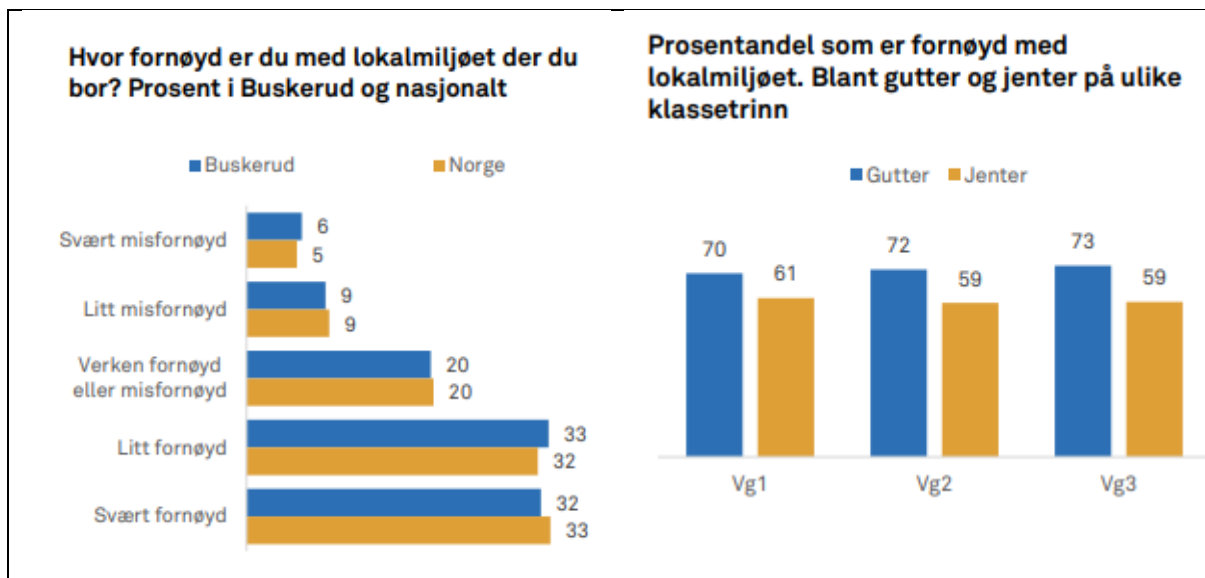

Figur 2: Andel som oppgir stor grad av trivsel i nærmiljøet, i ulike deler av Viken. Kilde: Folkehelseundersøkelsen 2021 (FHI 2022).

Ungdoms opplevelse av lokalmiljøet, sosiale møteplasser, og lignende, kan vi få informasjon om fra Ungdata-undersøkelsen⁴. Ungdata er en landsdekkende undersøkelse blant barn og ungdom fra 5. trinn til og med videregående skole. Ungdommene svarer på ulike spørsmål om hvordan de har det, og hva de driver med på fritiden. Resultatene publiseres i kommune- og fylkesvise rapporter, for barneskole, ungdomsskole og videregående skole. Figurene nedenfor er hentet fra fylkesrapporten for elever på

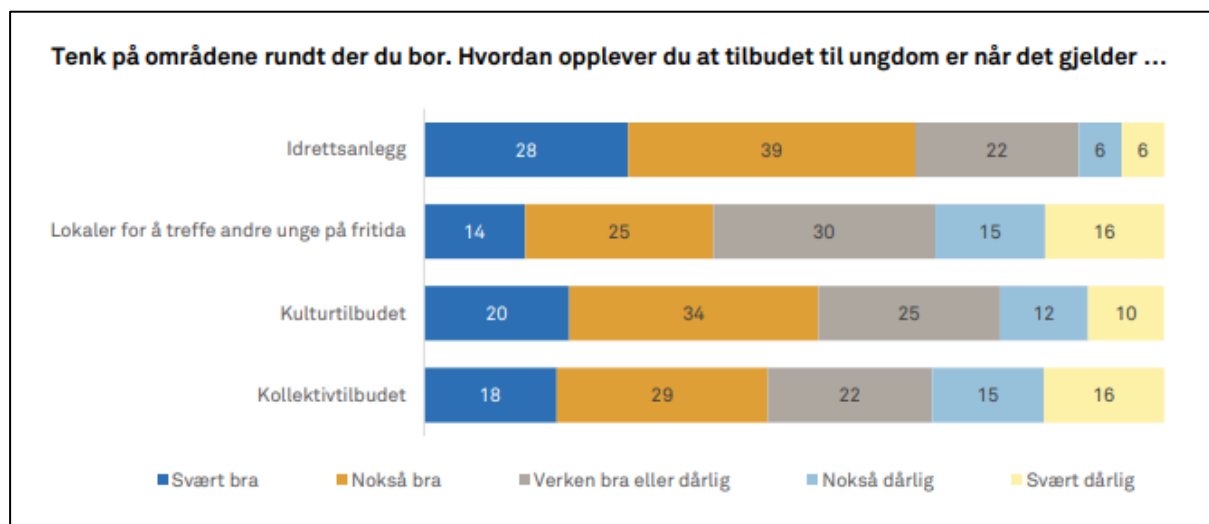
⁴ <https://www.ungdata.no/>

videregående skole i Buskerud. De fleste svarer at de er fornøyde med lokalmiljøet sitt, og andelen er noe høyere blant gutter enn jenter.

Figur 3: Tilfredshet med lokalmiljøet, blant elever på videregående skole i Buskerud. Hentet fra Ungdata (2025).

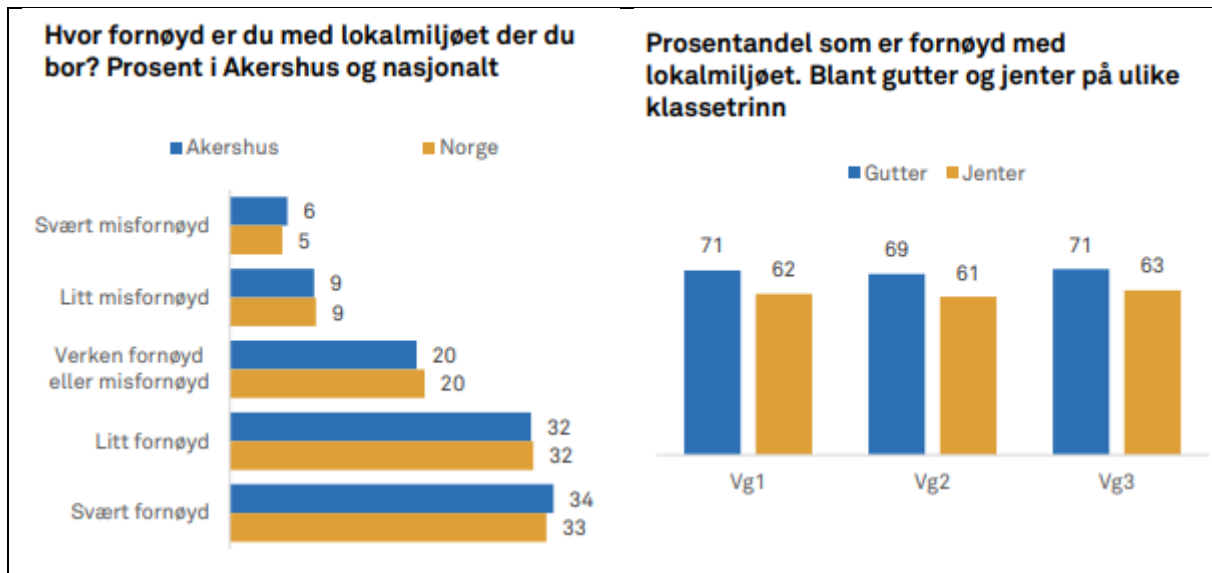
Figuren nedenfor viser hvor fornøyde ungdommene er med ulike aspekter ved lokalmiljøet sitt. I Buskerud er flertallet godt fornøyd med idrettsanlegg, mens de er litt mindre fornøyde med sosiale møteplasser og kulturtilbud. Også kollektivtilbudet får relativt høy skår.

Figur 4: Opplevd tilbud i lokalmiljøet, blant elever på videregående skole i Buskerud. Hentet fra Ungdata (2025).

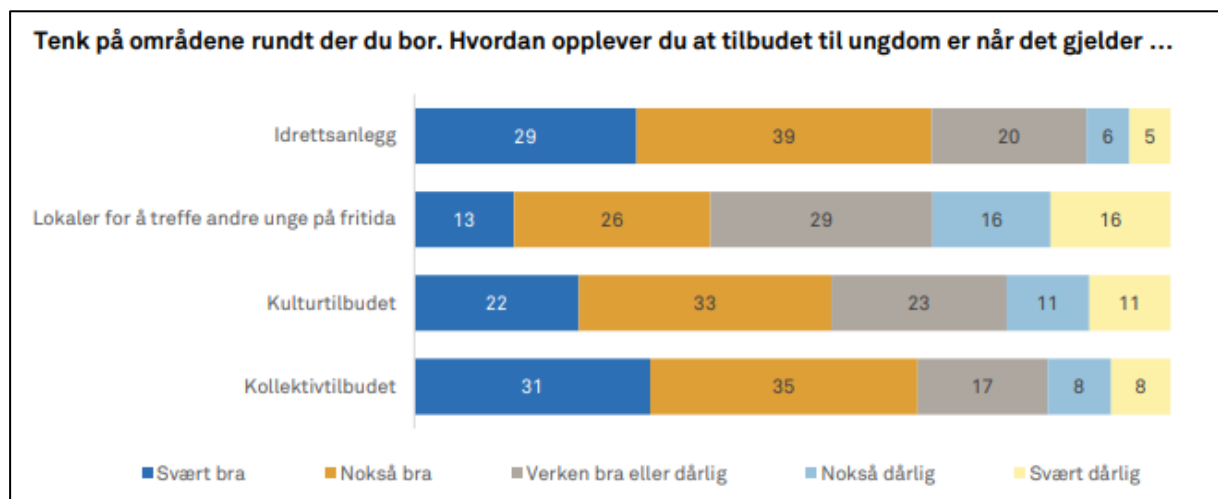
Det blir ikke publisert landsomfattende resultater av Ungdataundersøkelsen. Dermed er det vanskelig å slå fast om svarene fra Buskerud er over eller under landssnittet. For å få et

visst sammenligningsgrunnlag viser vi tilsvarende figurer for videregående elever i Akershus nedenfor.

Figur 5: Tilfredshet med lokalmiljøet, blant elever på videregående skole i Akershus. Hentet fra Ungdata (2025).

Når det gjelder generell tilfredshet med lokalmiljøet er det lite som skiller elever i Buskerud fra elever i Akershus. Det er imidlertid en viss ulikhet i kjønnsforskjellene i de to fylkene. I Buskerud er det større forskjell på gutter og jenter (12 prosentpoeng i gjennomsnitt) enn i Akershus (8 prosentpoeng i gjennomsnitt).

Figur 6: Opplevd tilbud i lokalmiljøet, blant elever på videregående skole i Akershus. Hentet fra Ungdata (2025).

Når det gjelder spesifikke aspekter ved lokalmiljøet er det kun kollektivtilbudet som skiller ungdom i Buskerud og Akershus. I Akershus er ungdommene markant mer fornøyd med

kollektivtilbudet enn i Buskerud. Trolig har ikke kollektivtilbudet en spesielt stor innvirkning på den samlede tilfredsheten med lokalmiljøet.

5.1.3. Unge som står utenfor utdanning, opplæring eller arbeid

SSB publiserer årlig statistikk om antallet personer som står utenfor arbeidslivet, utdanning og ulike opplæringstiltak, såkalt NEET («Not in Education, Employment og Training»).

Under vises andelen av unge (15-29 år) med NEET-status i kommunene i Buskerud, samt i sammenlignbare fylker og i landet som helhet.

Tabell 12: Andel unge (15-29 år) som står utenfor utdanning, opplæring eller arbeid, i 2015 og 2024.

	2015	2024
K-3301 Drammen	14 %	12 %
K-3303 Kongsberg	12 %	9 %
K-3305 Ringerike	12 %	11 %
K-3310 Hole	13 %	10 %
K-3312 Lier	12 %	11 %
K-3314 Øvre Eiker	13 %	10 %
K-3316 Modum	13 %	12 %
K-3318 Krødsherad	9 %	8 %
K-3320 Flå	12 %	8 %
K-3322 Nesbyen	16 %	8 %
K-3324 Gol	10 %	9 %
K-3326 Hemsedal	20 %	12 %
K-3328 Ål	10 %	8 %
K-3330 Hol	13 %	10 %
K-3332 Sigdal	8 %	8 %
K-3334 Flesberg	10 %	7 %
K-3336 Rollag	5 %	9 %
K-3338 Nore og Uvdal	6 %	7 %
Buskerud	13 %	11 %
Østfold	14 %	12 %
Akershus	12 %	10 %
Oslo	13 %	10 %
Innlandet	11 %	10 %
Hele landet	12 %	10 %

Buskerud ligger marginalt høyere enn landsgjennomsnittet, både i 2015 og i 2024.

Samtidig har andelen sunket i Buskerud, i andre fylker på Østlandet, og i Norge. Internt i Buskerud er det noe variasjon, med høyest andeler i Drammen, Modum og Hemsedal

kommune. Andelen har sunket over tid i alle Buskeruds kommuner, med unntak av Rollag og Nore og Uvdal. I rapporten Buskerud i korte trekk (Buskerud fylkeskommune 2024) pekes det på to faktorer som bidrar til unges utenforskap: Ikke fullført videregående skole, og helseutfordringer. Andelen som fullfører videregående skole er stabil og litt positiv i Buskerud, mens andelen som mottar uføretrygd er noe høyere. Modum kommune har høyest andel uføretrygdede i Buskerud. Dette styrker en hypotese om at helseutfordringer er en viktig forklaring på utenforskap i Buskerud.

5.1.4. Tilgjengelighet

Tilgjengelighet til kulturtilbud, servicefunksjoner og fritidsaktiviteter. Tilgang til ulike tjenester, som kulturtilbud, servicefunksjoner og fritidsaktiviteter er et viktig gode for befolkningen, og kan ha positiv innvirkning på livskvalitet. I

Tabell 13 viser andel av befolkningen i Viken fylke (2023) med lang eller begrenset tilgang til ulike tjenester.

Lang avstand er definert med luftlinje fra personens bolig, og følgende grenser:

- Mer enn 2 km til idrettsanlegg og barnehage
- Mer enn 4 km til grunnskole
- Mer enn 6 km til dagligvare og restaurant eller kafe
- Mer enn 10 km til videregående skole, kino og bibliotek

Begrenset tilgang er definert med en kombinasjon av avstand og trafikkforhold. Det regnes som «trygg tilgang» dersom avstand langs veg er under 200 m (for lek- og rekreasjonsområder) og 500 m (for turområder), i tillegg til at en ikke skal måtte krysse eller bevege seg langs veger med relativt mye trafikk og høy fartsgrense.

Tallene er ikke tilgjengelige for Buskerud fylke. For Viken fylke ser vi at andelen med lang avstand til skoler og barnehager er noe lavere enn i landet som helhet. Det samme gjelder andre servicefunksjoner, som bibliotek, kino og dagligvare. For idrettsanlegg er nivået i Buskerud det samme som landsgjennomsnittet.

Også tilgang til tur- og rekreasjonsområder er omtrent likt i Viken som i Norge.

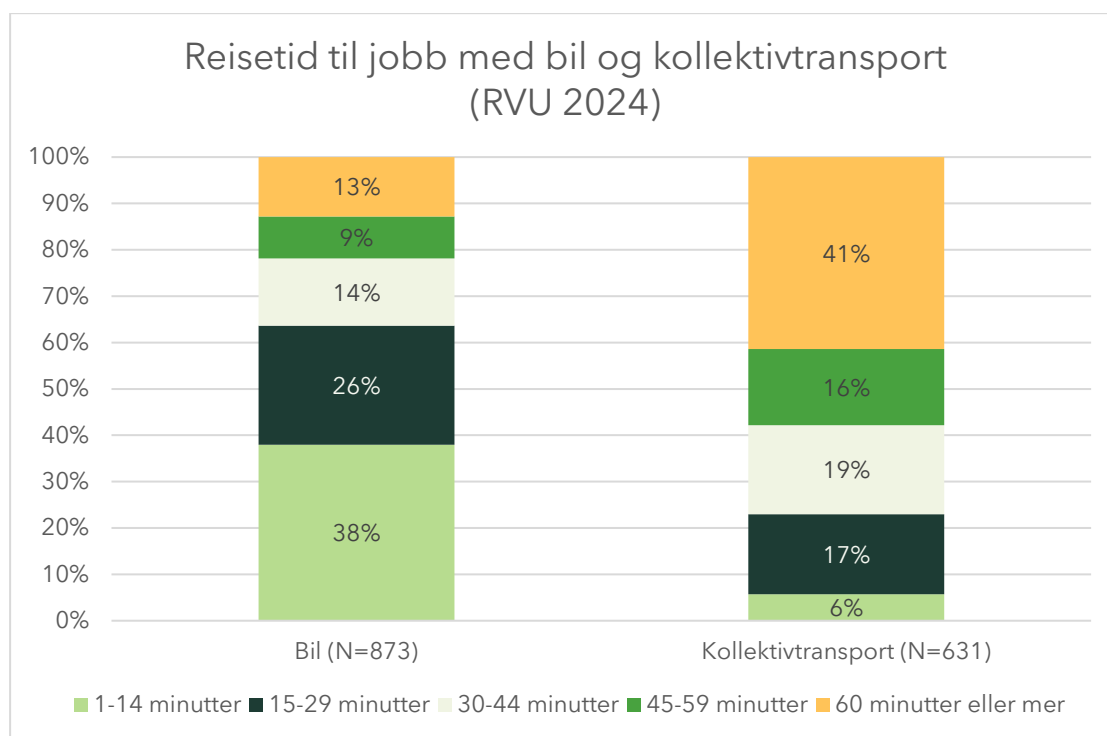
Tabell 13: Nærmiljø, tilgang til kulturtilbud, servicefunksjoner og rekreasjon, Viken og Norge, 2023. Kilde: SSB-tabell 14214.

	Viken		Hele landet	
	Personer	Prosent	Personer	Prosent
Lang avstand til barnehage	88 762	7	583 794	11
Lang avstand til grunnskole	42 358	3	326 565	6
Lang avstand til videregående	96 915	8	715 564	13
Lang avstand til bibliotek	41 501	3	438 685	8
Lang avstand til kino	241 338	19	1 269 254	24
Lang avstand til idrettsanlegg	43 788	4	238 424	4
Lang avstand til dagligvare	25 242	2	264 859	5
Lang avstand til restaurant eller kafe	51 209	4	409 976	8
Bor i område med begrenset tilgang til turområder	558 139	44	2 348 731	43
Bor i område med begrenset tilgang til lek- og rekreasjonsområder	428 398	34	1 732 339	32

Tilgang til arbeidsplasser og skole. Tilgang til skole og barnehage er vist i

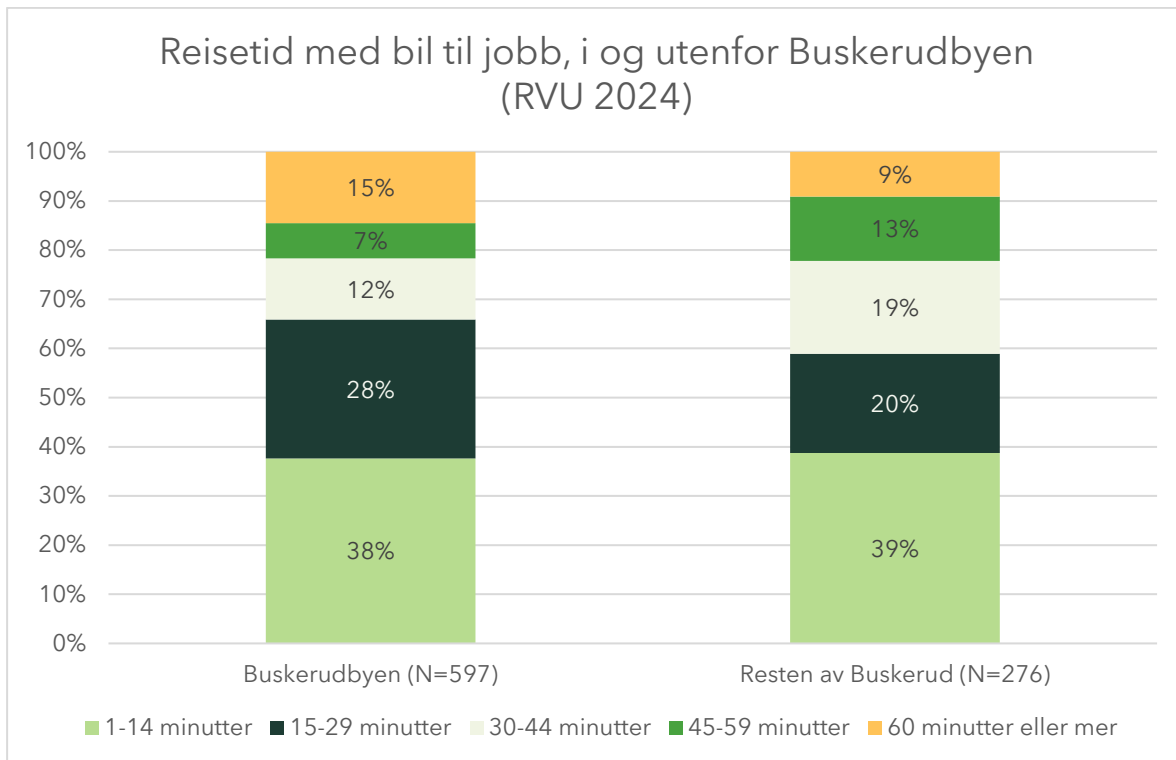
Tabell 13. De aller fleste av innbyggerne i Viken fylke (og dermed trolig også i Buskerud) har relativt kort avstand til barnehage og skole.

Tilgang til arbeidsplasser finnes det informasjon om i den nasjonale reisevaneundersøkelsen (RVU). Resultatene for bosatte i Buskerud i 2024 er vist i figurene under. Vi konsentrerer oss om noen enkle inndelinger, i og med at utvalget er relativt lite.

Figur 7: Reisetid til jobb med bil og kollektivtransport, bosatte i Buskerud. Kilde: RVU 2024.

Tre fjerdedeler av utvalget har mulighet til å reise til jobb med bil på under 45 minutter, og over halvparten bruker under en halv time. Med kollektivtransport er reisetiden betydelig lenger, og kun 40 prosent har arbeidsplassen tilgjengelig innenfor 45 minutter.

Figur 8: Reisetid med bil til jobb, bosatte i Buskerudbyen og resten av Buskerud. Kilde: RVU 2024.

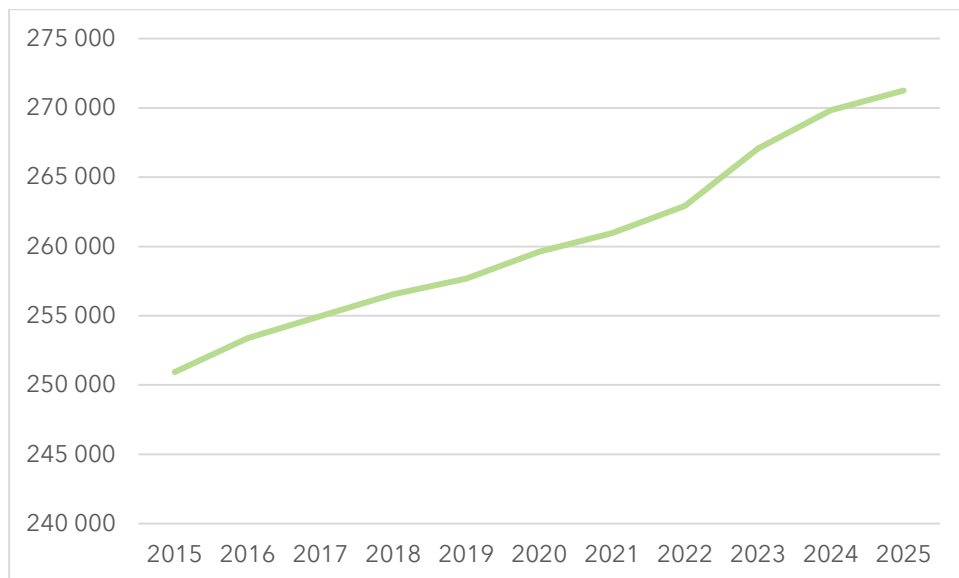
Det er en viss variasjon mellom ulike deler av Buskerud. I Buskerudbyen har nesten 70 prosent under 30 minutters reisetid til jobb. I resten av fylket er tilsvarende andel like under 60 prosent. Det er samtidig en større andel i Buskerudbyen som har over 60 minutter til jobb. Dette skyldes trolig en større utpendling til andre regioner (som Oslo) fra Buskerudbyen.

5.2. Omstilling og verdiskaping

5.2.1. Befolkningsvekst

Befolkningen i Buskerud har økt fra 250 000 i 2015 til 271 000 i 2025. Dette er en økning på 8 prosent, i gjennomsnitt om lag 0,8 prosent årlig vekst. Veksten er noe lavere enn

andre fylker i regionen, som Oslo (12 prosent), Akershus (17 prosent) og Østfold (10 prosent).

Figur 9: Antall bosatte i Buskerud, 2015 til 2025. Kilde: SSB-tabell 07459.

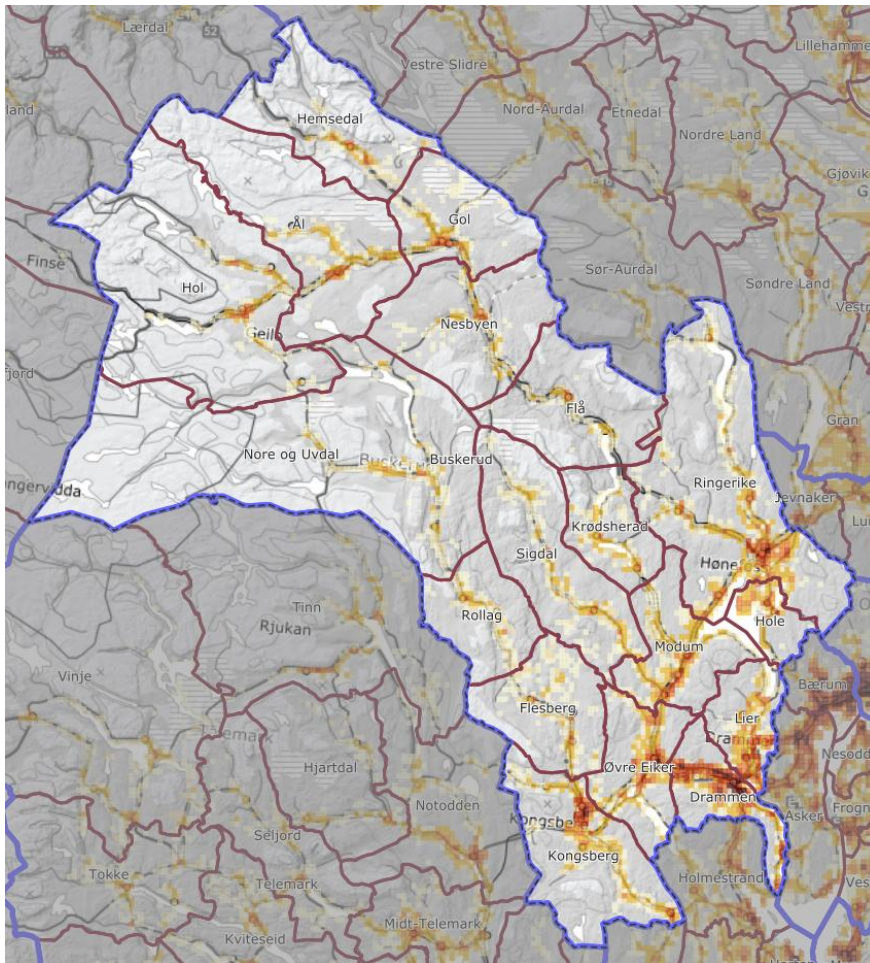
Folketallet og befolkningsveksten varierer mellom kommunene i Buskerud. Tabellen nedenfor viser folketall i 2015 og 2025 for hver kommune. Det er høyest folketall i Drammen kommune, og lavest i Rollag. Befolkningsveksten har vært høyest i Hemsedal, Lier og Øvre Eiker, på 12 til 15 prosent. Kommunene Krødsherad og Nore og Uvdal har opplevd en svak befolkningsnedgang.

Tabell 14: Folketall per kommune, 2015 og 2025. Kilde: SSB-tabell 07459.

	2015	2025	endring	endring prosent
K-3301 Drammen	97 771	105 452	7 681	7,86 %
K-3303 Kongsberg	26 711	29 011	2 300	8,61 %
K-3305 Ringerike	29 712	31 793	2 081	7,00 %
K-3310 Hole	6 698	7 065	367	5,48 %
K-3312 Lier	25 378	28 642	3 264	12,86 %
K-3314 Øvre Eiker	18 039	20 861	2 822	15,64 %
K-3316 Modum	13 685	14 664	979	7,15 %
K-3318 Krødsherad	2 268	2 235	-33	-1,46 %
K-3320 Flå	1 033	1 117	84	8,13 %
K-3322 Nesbyen	3 414	3 266	-148	-4,34 %
K-3324 Gol	4 588	4 888	300	6,54 %
K-3326 Hemsedal	2 344	2 685	341	14,55 %
K-3328 Ål	4 716	4 835	119	2,52 %
K-3330 Hol	4 471	4 527	56	1,25 %
K-3332 Sigdal	3 520	3 530	10	0,28 %
K-3334 Flesberg	2 671	2 797	126	4,72 %
K-3336 Rollag	1 375	1 414	39	2,84 %
K-3338 Nore og Uvdal	2 541	2 466	-75	-2,95 %
Totalsum	250 935	271 248	20 313	8,09 %

Tabellen over viser at, alt i alt, har det skjedd en sentralisering i Buskerud de siste årene, med høyest befolkningsvekst i kommunene i Buskerudbyen, samt i Ringerike og Hole. I distriktskommunene, bortsett fra Hemsedal, er befolkningsveksten lavere.

Figuren under viser befolkningsmønsteret i Buskerud mer i detalj. Det er høyest befolkningstetthet i byområdene Drammen, Kongsberg og Hønefoss.

Figur 10: Befolkning på 1 km rutenett (Kilde, SSB)

SSB publiserer også detaljert informasjon om fødsler, dødsfall og flytting. Basert på dette kan vi se på hvor mye av befolkningsveksten som skyldes henholdsvis fødselsoverskudd og nettoinnflytting (

Tabell 16). Omtrent 90 prosent av befolkningsveksten i denne perioden skyldes nettinnflytting, og 10 prosent skyldes fødselsoverskudd. Tilfanget av innflyttere er størst i Buskerudbyen (Drammen, Lier, Øvre Eiker og Kongsberg), i Ringerike kommune, samt Modum kommune. Størst fødselsoverskudd finner vi i Drammen kommune, etterfulgt av Lier. Ringerike kommune er i motsetning preget av et betydelig fødselsunderskudd.

Denne utviklingen er ventet å fortsette, viser SSBs befolkningsframskriving (Tabell 15). I hele Buskerud er det ventet at befolkningen vil øke til over 300 000 i 2025, noe som tilsvarer en vekst på 12,9 prosent fra 2024. Per år tilsvarer det en befolkningsvekst på 0,47 prosent i gjennomsnitt.

Tabell 15: Framskrevet befolkning i Buskerud, etter kommune, 2024 til 2050 (hovedalternativet MMMM). Kilde: SSB-tabell 14288.

	2024	2050	endring	endring prosent
3301 Drammen	104 487	115 964	11 477	10,98 %
3303 Kongsberg	28 848	32 165	3 317	11,50 %
3305 Ringerike	31 581	35 080	3 499	11,08 %
3310 Hole	6 989	8 570	1 581	22,62 %
3312 Lier	28 470	34 197	5 727	20,12 %
3314 Øvre Eiker	20 779	25 722	4 943	23,79 %
3316 Modum	14 665	16 382	1 717	11,71 %
3318 Krødsherad	2 241	2 334	93	4,15 %
3320 Flå	1 115	1 311	196	17,58 %
3322 Nesbyen	3 301	3 050	-251	-7,60 %
3324 Gol	4 986	5 535	549	11,01 %
3326 Hemsedal	2 666	3 475	809	30,35 %
3328 Ål	5 007	5 242	235	4,69 %
3330 Hol	4 496	4 891	395	8,79 %
3332 Sigdal	3 526	3 582	56	1,59 %
3334 Flesberg	2 781	3 275	494	17,76 %
3336 Rollag	1 395	1 466	71	5,09 %
3338 Nore og Uvdal	2 486	2 370	-116	-4,67 %
Totalsum	269 819	304 611	34 792	12,89 %

Også demografisk har det skjedd, og er ventet, store endringer i befolkningen i Buskerud. Andelen eldre øker, og Buskerud, i likhet med resten av landet står foran en kraftig eldrebølge. Det medfører at en stadig mindre andel av befolkningen er i arbeidsfør alder.

5.2.2. Netto tilflytting

Det meste av befolkningsveksten i Buskerud skyldes at flere flytter inn enn flytter ut. Nettotilflyttingen mellom 2015 og 2024 har bidratt til 18 000 flere innbyggere i fylket, mens fødselsoverskuddet har bidratt til 1800 nye innbyggere. Det er hovedsakelig i de sentrale kommunene i Buskerudbyen og på Ringerike at det er en høy nettoinnflytting, og dermed også en høy befolkningsvekst.

Tabell 16: Fødselsoverskudd og nettoinnflytting i Buskerud, 2015-2024. Kilde: SSB-tabell 06913

	Fødselsoverskudd	Nettoinnflytting	Befolkningsvekst
K_3301 Drammen	1 913	5 734	7 647
K_3303 Kongsberg	200	2 095	2 295
K_3305 Ringerike	-483	2 545	2 062
K_3310 Hole	50	312	362
K_3312 Lier	704	2 558	3 262
K_3314 Øvre Eiker	331	2 459	2 790
K_3316 Modum	-129	1 098	969
K_3318 Krødsherad	-69	36	-33
K_3320 Flå	-67	148	81
K_3322 Nesbyen	-131	-18	-149
K_3324 Gol	-68	367	299
K_3326 Hemsedal	86	248	334
K_3328 Ål	-132	246	114
K_3330 Hol	-109	169	60
K_3332 Sigdal	-144	152	8
K_3334 Flesberg	33	98	131
K_3336 Rollag	-38	81	43
K_3338 Nore og Uvdal	-122	47	-75
Buskerud	1 825	18 375	20 200

5.2.3. Kompetansebehov

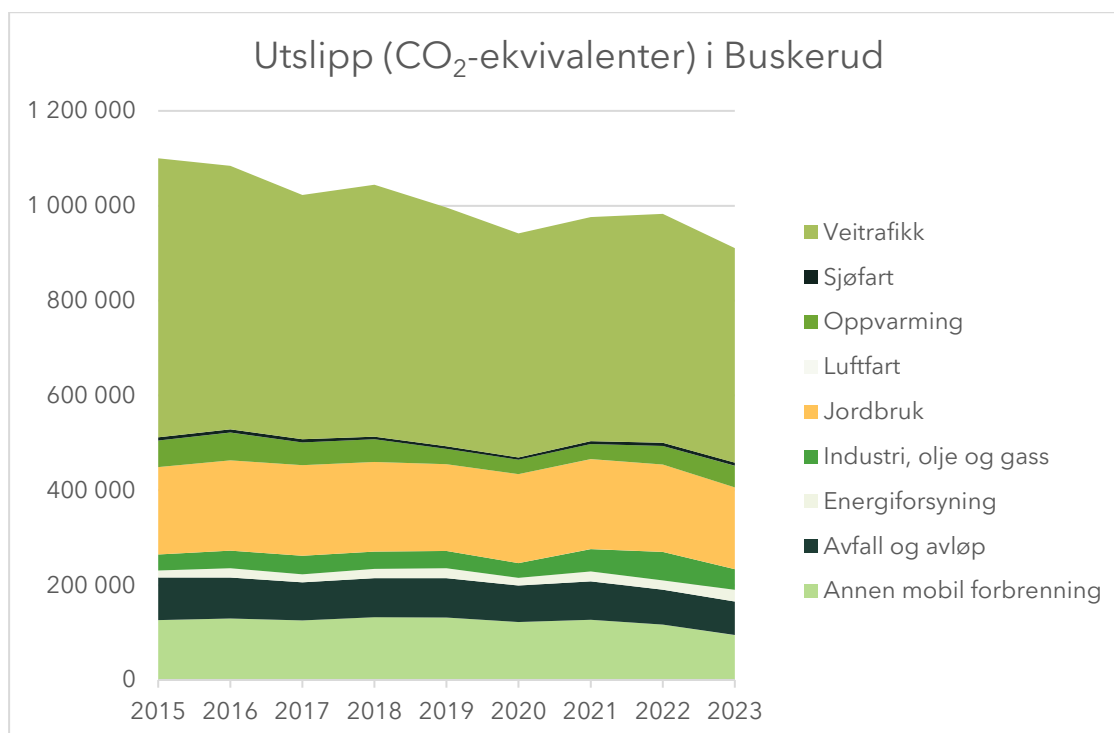
Rapporten «Fremtidens kompetansebehov i Buskerud» (Menon Economics 2025) gir en god oversikt over hvilke utfordringer næringslivet og offentlig forvaltning i Buskerud står overfor i årene fremover. Rapporten peker blant annet på at Buskerud har et betydelig kompetansegap innen yrkesfaglig og spesialistkompetanse, særlig i helse- og omsorgssektoren. I det private næringslivet er det særlig et kompetansebehov innen ingeniør- og tekniske fag, IKT og håndverksfag. Behovet varierer ganske betydelig i de ulike delene av Buskerud. I Hallingdal er det behov for arbeidskraft til reiselivsnæringen, i Ringeriksregionen trenger de ufaglært arbeidskraft, fagarbeidere og IKT-kompetanse. I Kongsbergregionen har forsvarsindustrien økt behov for realfagskompetanse, og i Drammensregionen er det særlig utfordringer med rekruttering innen bygg og anlegg, og helse- og omsorg.

Noe av grunnen til kompetansebehovet er den drastiske økningen i noen næringer, som forsvarsindustrien på Kongsberg og økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester. Men kompetansegapet skyldes også at det er betydelig utpendling av høyt utdannede i regionen. Videre er det et potensial for høyere tilflytting og innpendling, som kan bidra til å dekke kompetansebehovet.

5.2.4. Klimagassutslipp

Informasjon om klimagassutslipp i Buskerud er hentet fra Miljødirektoratets utslippsstatistikk⁵.

Figuren nedenfor viser at totale utslipp i Buskerud har sunket fra omtrent 1,1 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2015 til 910 000 tonn i 2023. I prosent er dette en utvikling som er omtrent på nivå med Akershus og Oslo fylker (17 til 19 prosent). Utslipp fra veitrafikk utgjorde 50 prosent av de totale utslippene i 2023, og har sunket fra 590 000 tonn CO₂-ekvivalenter i 2009 til 450 000 i 2023.

Figur 11: Utslipp (tonn CO₂-ekvivalenter) fra ulike kilder i Buskerud fylke, 2009 til 2023. Kilde: Miljødirektoratets utslippsstatistikk (2025).

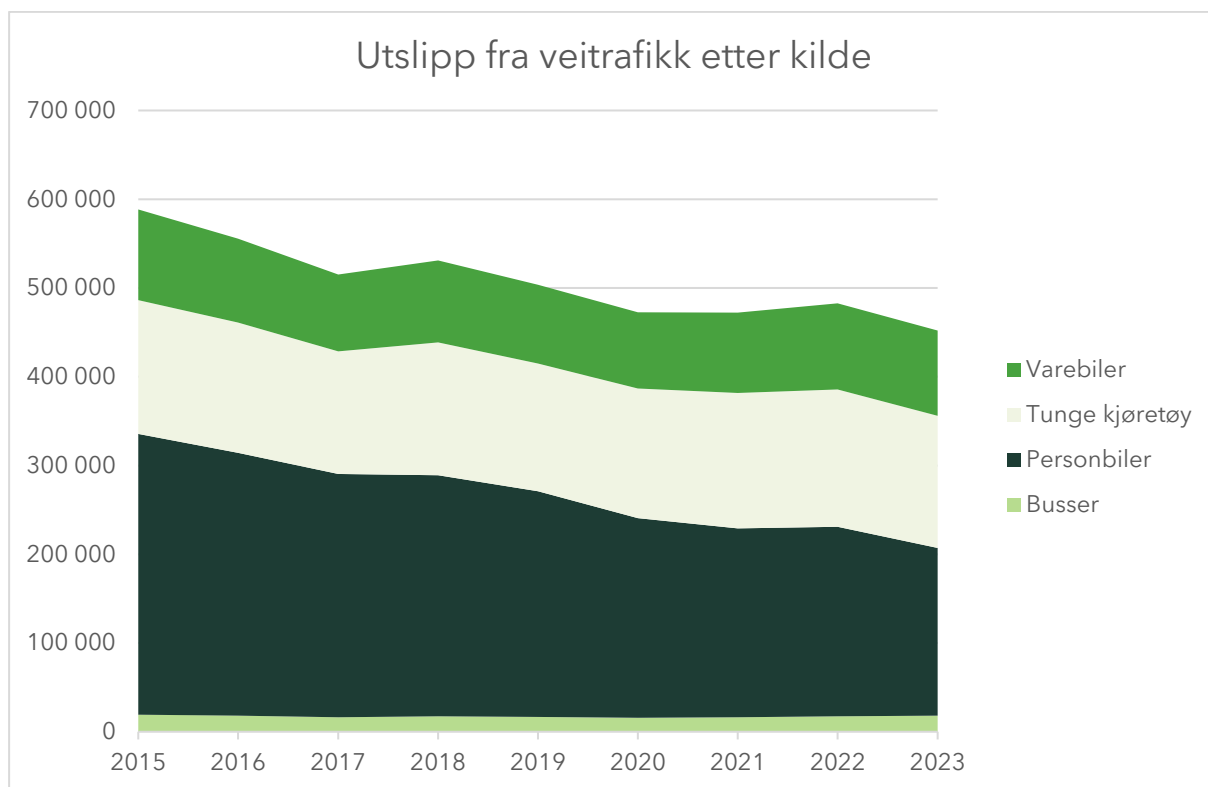
Fordelt på kommunene i Buskerud er utslipp fra veitrafikk ganske forskjellig. Høyest utslipp finnes i Drammen, Lier og Ringerike kommuner, som også er de mest trafikkerte kommunene i fylket. Det er også her reduksjonen i utslipp har vært størst, med mellom 22 og 28 prosent fra 2015 til 2025. Totalt har utslipp fra veitrafikk sunket med 23 prosent i fylket i denne perioden.

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/klimagassutslipp-kommuner/?area=747§or=-2>

Tabell 17: Utslipp (tonn CO₂-ekvivalenter) fra veitrafikk, totalt og andel av alle utslipp, etter kommuner i Buskerud. Kilde: Miljødirektoratets utslippsstatistikk (2025).

	Utslipp fra veitrafikk (totalt)			
	2015	2023	endring	endring (%)
Drammen	148 187	106 873	-41 313	-28 %
Flesberg	8 326	6 929	-1 397	-17 %
Flå	13 939	11 888	-2 051	-15 %
Gol	18 293	15 974	-2 319	-13 %
Hemsedal	11 352	10 275	-1 077	-9 %
Hol	16 076	13 844	-2 232	-14 %
Hole	36 833	28 361	-8 472	-23 %
Kongsberg	39 703	30 234	-9 469	-24 %
Krødsherad	7 092	6 070	-1 022	-14 %
Lier	104 482	75 388	-29 094	-28 %
Modum	21 368	17 103	-4 265	-20 %
Nesbyen	14 214	12 301	-1 913	-13 %
Nore og Uvdal	8 314	7 333	-981	-12 %
Ringerike	69 504	54 321	-15 182	-22 %
Rollag	3 722	3 261	-460	-12 %
Sigdal	7 909	6 612	-1 297	-16 %
Øvre Eiker	50 532	38 121	-12 411	-25 %
Ål	8 643	7 299	-1 344	-16 %
Buskerud	588 487	452 187	-136 300	-23 %

Figuren nedenfor viser hvordan utslippene fra veitrafikk fordeler seg på ulike kjøretøy. Personbiler står for størst andel av utslippene, men har også hatt den største reduksjonen, fra 316 000 tonn CO₂-ekvivalenter i 2015 til 189 000 i 2025.

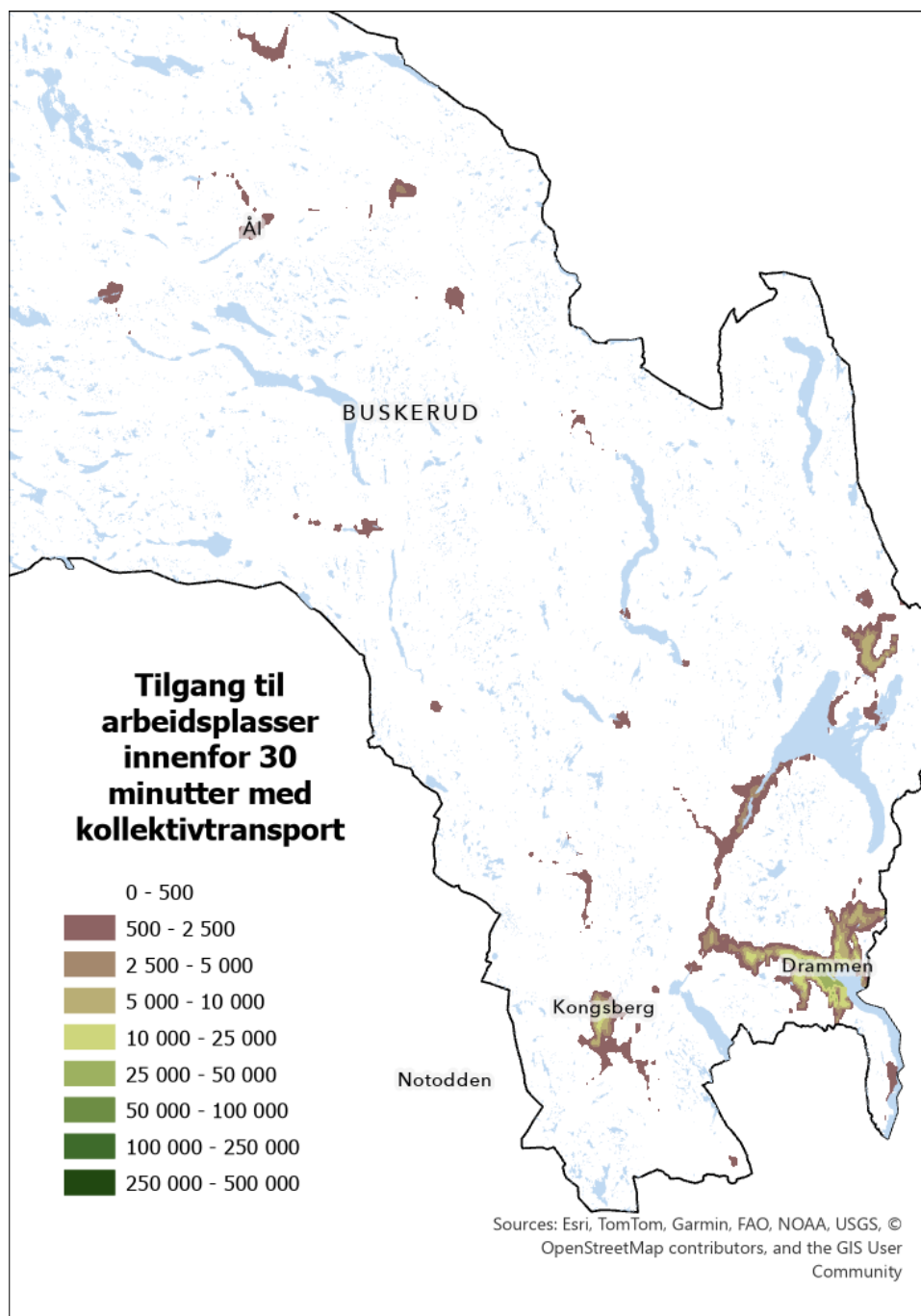
Figur 12: Utslipp fra veitrafikk (tonn CO₂-ekvivalenter) etter utslippskilde. Kilde: Miljødirektoratets utslippsstatistikk (2025).

5.2.5. Kollektivtilbud

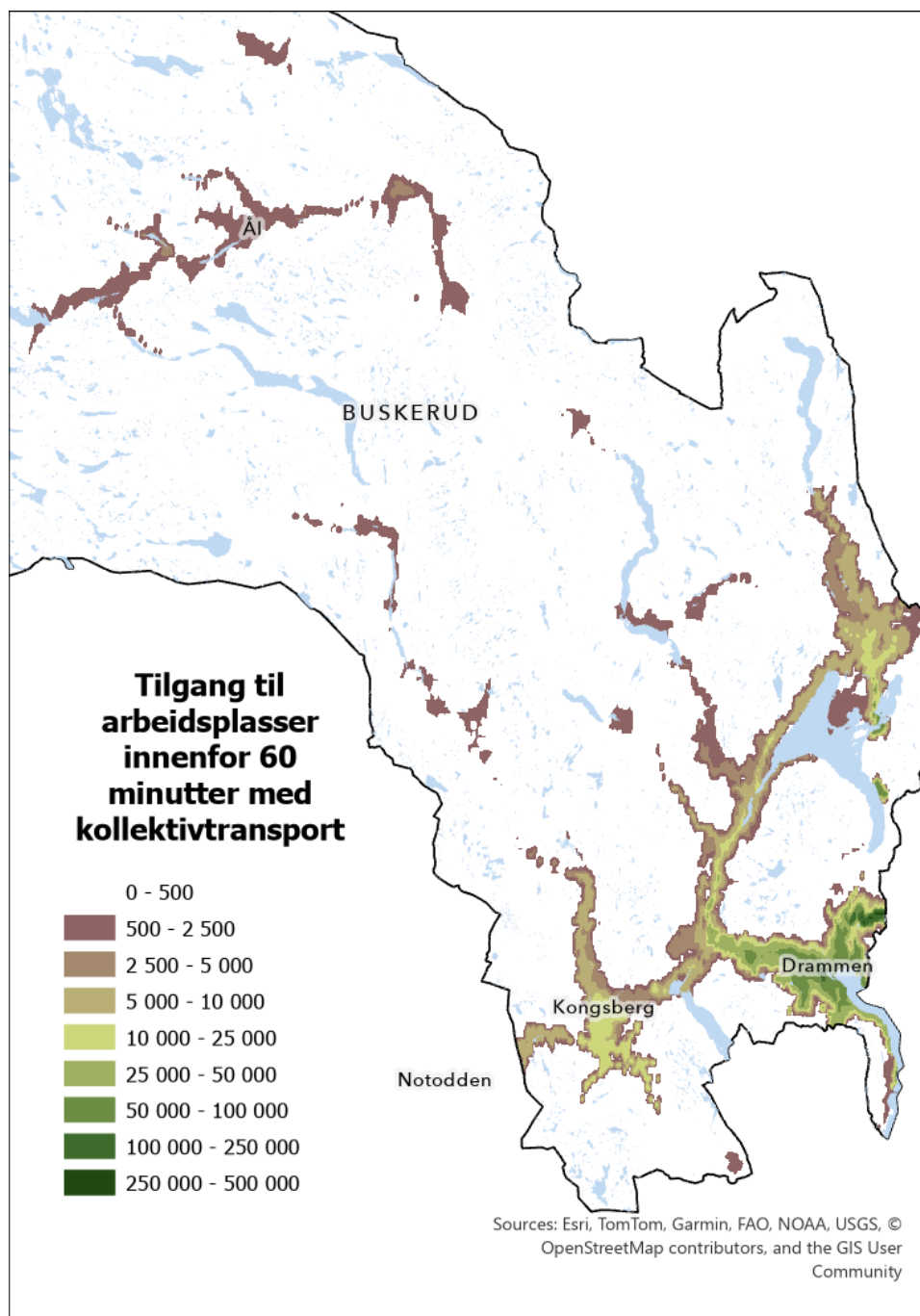
Kollektivtilbud kan vises på ulike måter. Her viser vi tilgang til arbeidsplasser med kollektivtransport i Buskerud, og en indeks for kollektivtilbud hentet fra RVU.

Kollektivtilgang til arbeidsplasser er vist på kart på de to neste figurene. Her er det beregnet antallet arbeidsplasser som kan nås innenfor henholdsvis 30 og 60 minutters reisetid. Reisetiden er beregnet fra dør til dør, altså inkluderer den gange fra startpunktet til en kollektivholdeplass, eventuelle bytter, reisetid om bord på kollektivtransportmidler, og gange fra siste holdeplass til endepunktet.

Kartene viser altså både hvor godt kollektivtilbudet fungerer, og hvor det er høye konsentrasjoner av arbeidsplasser. Konsentrasjoner av arbeidsplasser korrelerer ofte med annet servicetilbud, som butikker, kulturtilbud, helsetjenester, osv. Kartene bidrar på den måten til å vise hvordan det generelle kollektivtilbudet varierer i regionen.

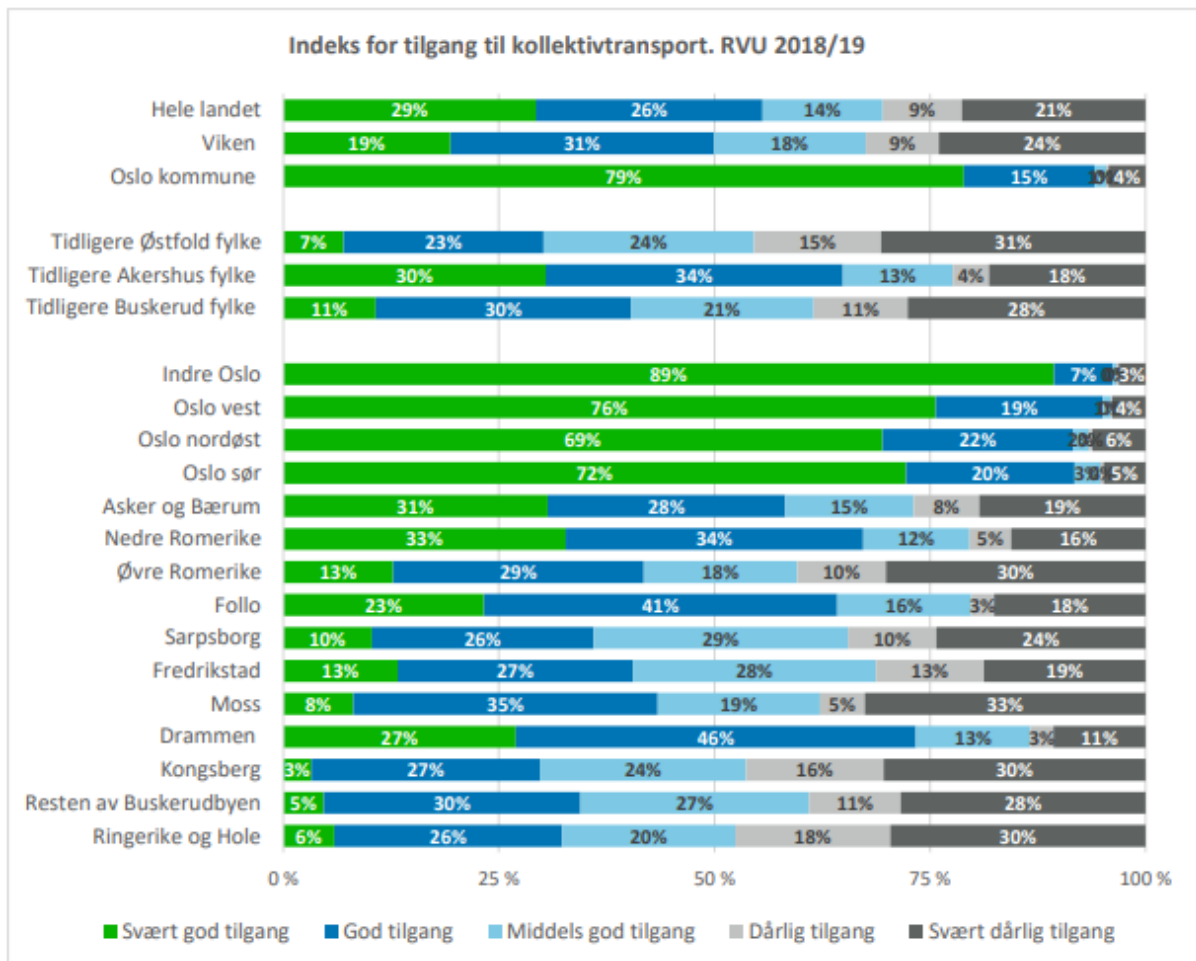
Figur 13: Antall arbeidsplasser tilgjengelige innenfor 30 minutter med kollektivtransport. Buskerud. Kilde: Entur og OpenStreetMap.

Figur 14: Antall arbeidsplasser tilgjengelige innenfor 60 minutter med kollektivtransport. Buskerud. Kilde: Entur og OpenStreetMap.

Tilgangen til arbeidsplasser med kollektivtransport er klart best i Buskerudbyen og på Ringerike. Spesielt er tilgjengeligheten god i og rundt de store byene Drammen, Kongsberg og Hønefoss. I distriktene er tilgangen til arbeidsplasser klart lavere.

Også den generelle tilgangen på kollektivtilbud varierer mye i Buskerud. Figur 15 viser kollektivtilbudet i ulike deler av Viken fylke i 2018/19⁶.

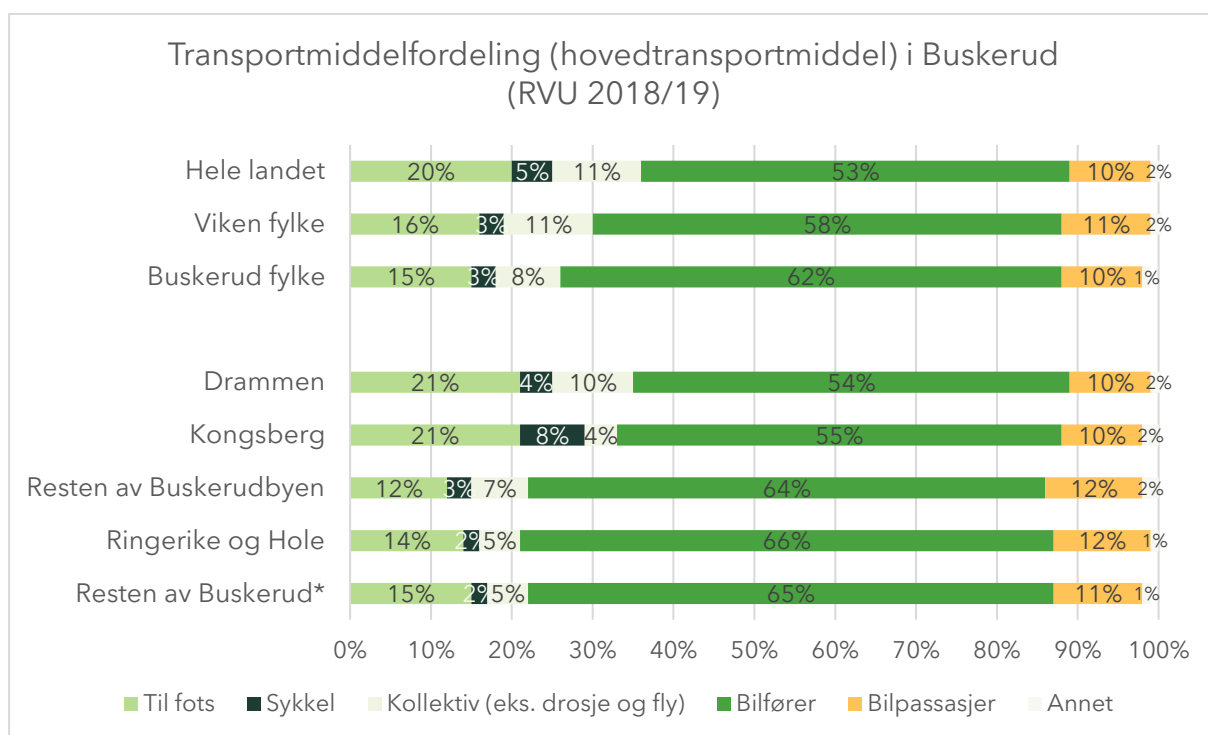
Figur 15: Indeks for tilgang til kollektivtransport i Viken. RVU 2018/19. Hentet fra Prosam-rapport 242 (2021).

Buskerud fylke har noe dårligere kollektivtilbud enn Akershus og Oslo, men omtrent samme nivå som Østfold. Internt i Buskerud er tilbudet godt i Drammen – omtrent likt som Asker og Bærum, Nedre Romerike og Follo. I resten av Buskerud er tilbudet vesentlig dårligere.

⁶ Indeksen er basert på informasjon om avstand til kollektivholdeplass og frekvens. Svært god tilgang innebærer under 1 km til holdeplass med minst 4 avganger per time. God tilgang: 1-1,5 km til holdeplass med minst 2 avganger per time. Middels: 1-1,5 km til holdeplass med minst 1 avgang per time. Full beskrivelse av indeksen finnes i Prosam-rapport 242 (2021).

5.2.6. Reisemiddelfordeling

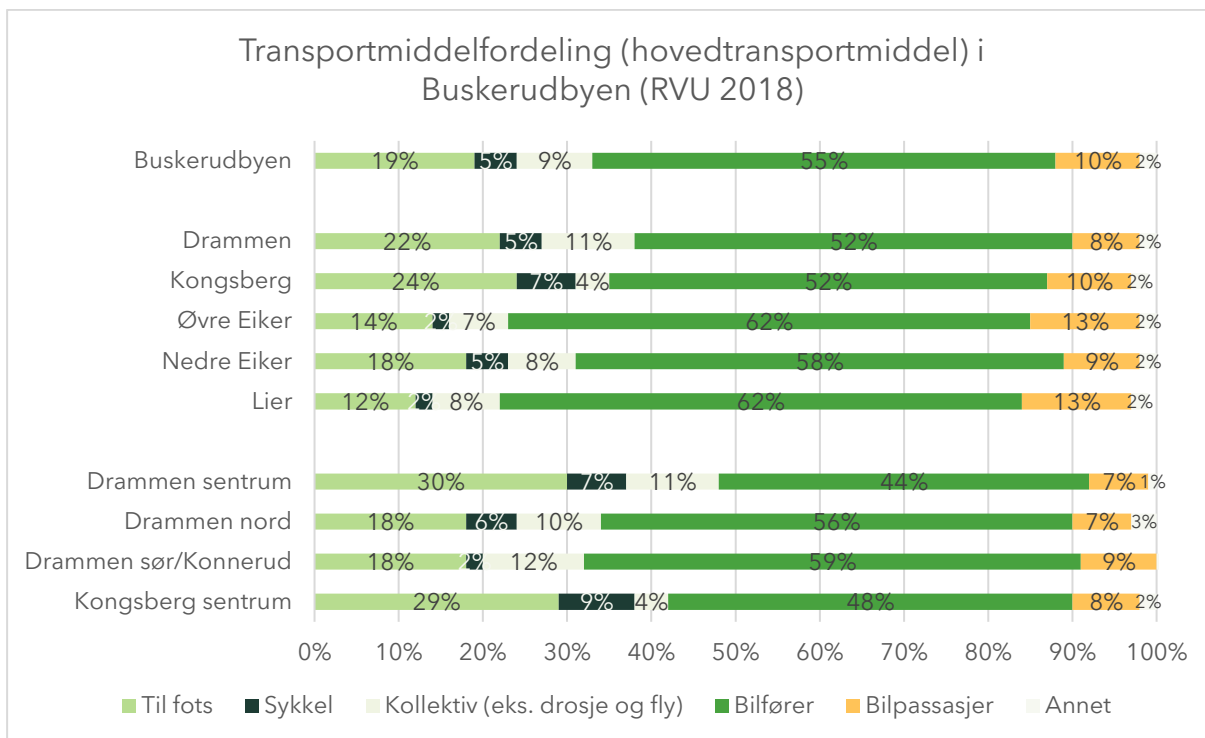
Den nasjonale reisevaneundersøkelsen (RVU) brukes for å vise transportmiddelfordelingen på daglige reiser i Buskerud. Statistikken er hentet fra to rapporter, basert på RVU-data fra 2018 og 2019: «Reisevaner i Oslo og Viken. En analyse av nasjonal reisevaneundersøkelse 2018/19» (Prosam-rapport 242, 2021), og «Reisevaner i Buskerudbyen 2018» (Urbanet Analyse 2020).

Figur 16: Transportmiddelfordeling for reiser til bosatte i ulike områder. RVU 2018/19. Hentet fra Prosamrapport 242 (2021).

Sammenlignet med landet som helhet og med Viken fylke er bilandelen i Buskerud relativt høy: 72 prosent av daglige reiser foretas med bil, mot 63 prosent på landsbasis og 69 prosent i Viken (Figur 16).

Internt i Buskerud er bilandelen lavest i Drammen og Kongsberg. Drammen preges av med kollektivbruk, mens det i Kongsberg relativt sett er flere som sykler.

Figur 17: Transportmiddelfordeling i Buskerudbyen (RVU 2018). Hentet fra Urbanet Analyse (2020).

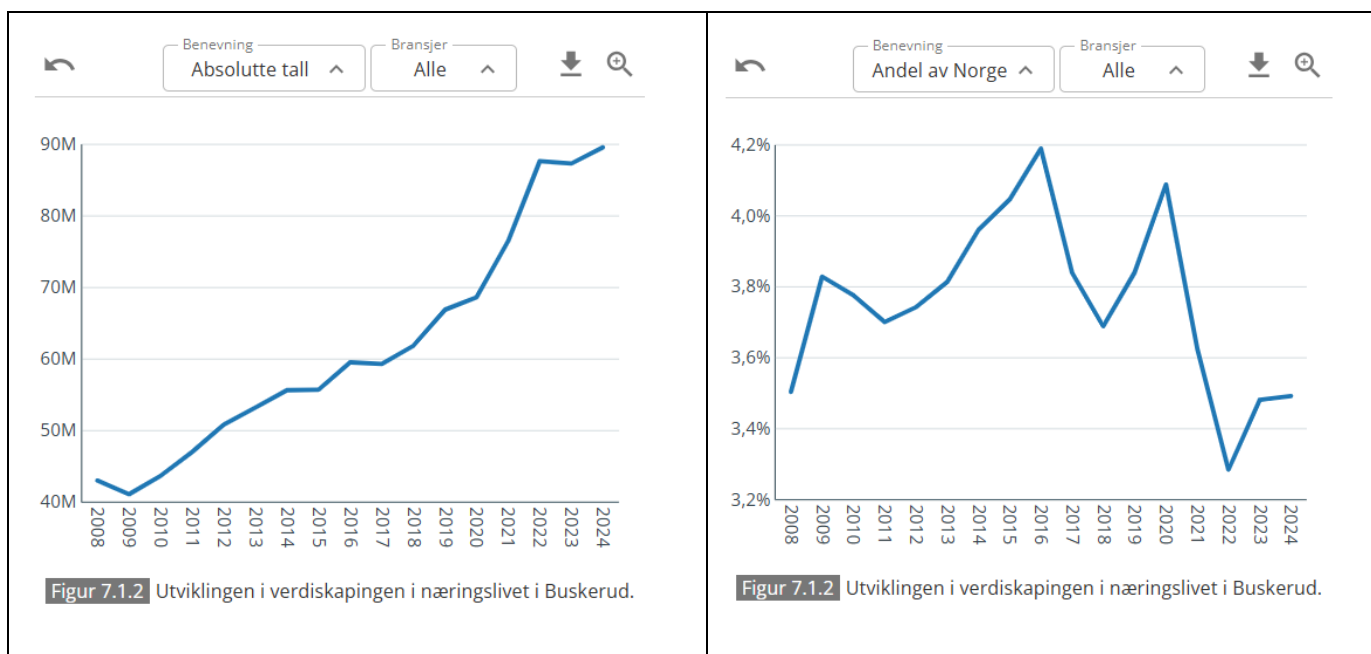
Detaljerte tall for Buskerudbyen (Figur 17) viser at bilbruk er lavere i Drammen og Kongsberg sentrum enn i resten av byområdene.

RVU er gjennomført årlig til og med 2024, men detaljerte resultater for ulike deler av Buskerud og Buskerudbyen er ikke publisert siden 2020/2021. Nøkkeltallsrapporten for 2024 (Opinion 2025) viser imidlertid at transportmiddelfordelingen i Buskerudbyen var omtrent uendret sammenlignet med resultatene fra 2018, som er beskrevet over.

5.2.7. Verdiskaping og produktivitet

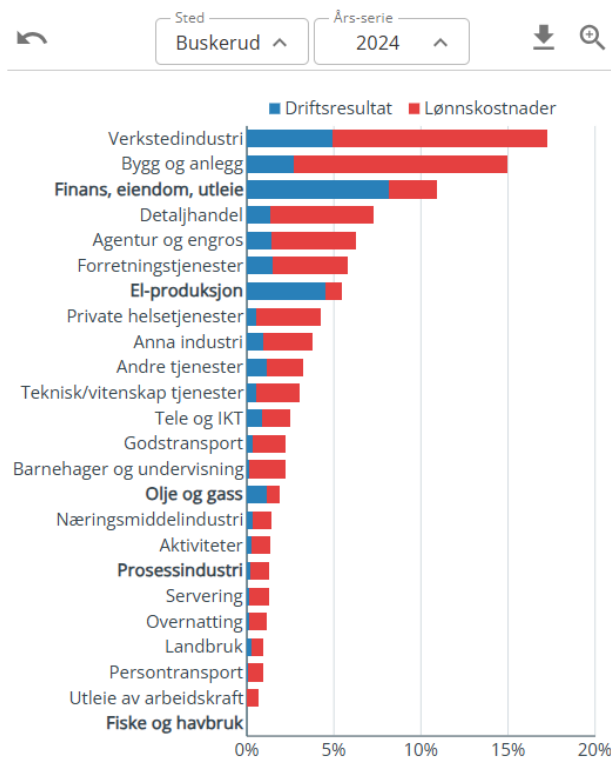
Tall på verdiskaping og produktivitet i Buskerud er hentet fra rapporten «Regional Analyse - Buskerud» (Telemarksforskning 2025).

Verdiskaping i en bedrift er summen av lønnskostnader og driftsresultatet/salgsinntekter, fratrukket innkjøpte varer og tjenester. Dette tallet sier noe om hvor store verdier som kan fordeles til ansatte, eiere, skatt og til de som finansierer virksomheten. Figuren under viser verdiskaping i Buskerud, i absolutte tall og som andel av total verdiskaping i Norge. Totalt står næringslivet i Buskerud for en verdiskaping på omtrent 90 mnok i 2024, og dette tallet har økt betydelig over tid, spesielt fram til 2021. Verdiskapingen i Buskerud står for omtrent 3,5 % av den totale verdiskapingen i Norge i 2024. Denne andelen har variert noe over tid, og sunket i perioden 2014-2024.

Figur 18: Verdiskaping i Buskerud 2008-2024. Absolutte tall (venstre) og andel av Norge (høyre). Kilde: Telemarksforskning 2025.

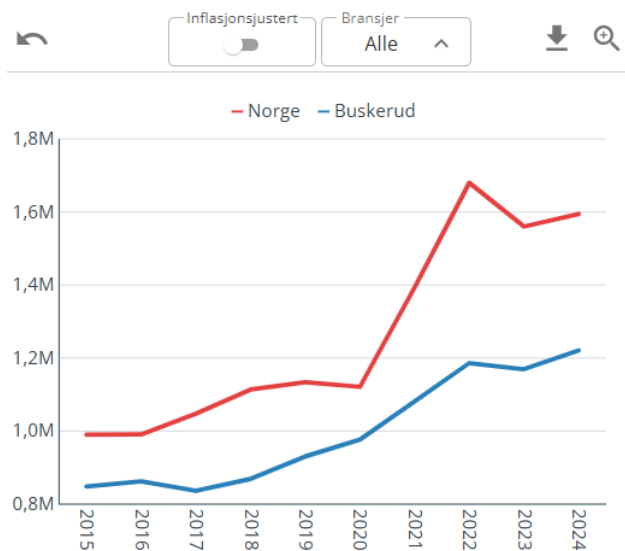
Fordelt på bransjer er det verkstedindustri som har størst verdiskaping i Buskerud. Aktører som Kongsberg Defence & Aerospace, og Kongberg Maritime, hører inn under verkstedindustri, og bidrar betydelig til denne bransjen. Deretter følger bygg og anlegg, og finans, eiendom og utleie (se figuren nedenfor).

Figur 7.1.4 Verdiskaping fordelt på driftsresultat og lønnskostnader i de ulike bransjene.

Figur 19: Verdiskaping i Buskerud i 2024, etter bransje. Kilde: Telemarksforsking 2025.

Produktivitet måles ved å se på verdiskaping per årsverk, og sier noe om hvor effektive bedriftene er. Figuren nedenfor viser hvordan produktiviteten i næringslivet i Buskerud og i Norge har utviklet seg siden 2015. Det har vært en jevn vekst i produktivitet, men veksten har vært noe høyere i landet som helhet enn i Buskerud. I rapporten til Telemarksforsking oppgis det at Rogaland har et svært høyt produktivetsnivå, på grunn av den høye andelen i olje- og gass-bransjen. Produktiviteten i Buskerud er også noe lavere enn i Oslo og Akershus, men omtrent på nivå med de andre fylkene på Øst- og Sørlandet.

Figur 7.2.1 Produktivitet, det vil si verdiskaping per årsverk i Buskerud og Norge.

Figur 20: Produktivitet i Norge og Buskerud, 2015-2024. Kilde: Telemarksforsking 2025.

Både verdiskaping og produktivitet varierer mellom kommunene i Buskerud. Det er høyt nivå i Kongsberg kommune, som har flere store og produktive aktører i verkstedindustrien. Samtidig har det vært en høy vekst i verdiskaping i kommunene Hemsedal, Flå og Ål siden 2015.

5.2.8. Sysselsettingsvekst

Telemarksforsking (2025) oppgir at veksten i arbeidsplasser i Buskerud har vært noe lavere enn i landet som helhet i perioden 2015-2024. Også når det gjelder andel sysselsatte er nivået lavere i Buskerud enn i Norge, og også lavere enn i Akershus og Oslo.

Statistikken fra SSB (Tabell 18) viser antall arbeidsforhold i kommunene i Buskerud i henholdsvis 2016 og 2025. Tyngdepunktet av sysselsetting finner vi i Drammen kommune, med nærmere 40 prosent av arbeidsplassene i fylket. Kongsberg, Ringerike og Lier kommune har også en stor andel av fylkets arbeidsplasser. Her har det også vært stor vekst, i absolutte termer.

I relativ forstand har sysselsettingsveksten vært høyest i Modum kommune (24 prosent), Flå (20 prosent) og Hemsedal (19 prosent).

Tabell 18: Antall jobber (arbeidsforhold) i 2016 og 2025 i kommuner i Buskerud. Kilde: SSB-tabell 11653.

	Alle arbeidsforhold		endring	endring prosent
	2016	2025		
K.3301 Drammen	46 779	52 588	5 809	12,4 %
K.3303 Kongsberg	16 969	17 819	850	5,0 %
K.3305 Ringerike	13 896	15 417	1 521	10,9 %
K.3310 Hole	2 272	2 561	289	12,7 %
K.3312 Lier	13 979	16 383	2 404	17,2 %
K.3314 Øvre Eiker	6 461	7 310	849	13,1 %
K.3316 Modum	5 264	6 544	1 280	24,3 %
K.3318 Krødsherad	1 273	1 419	146	11,5 %
K.3320 Flå	549	662	113	20,6 %
K.3322 Nesbyen	1 451	1 524	73	5,0 %
K.3324 Gol	3 044	3 174	130	4,3 %
K.3326 Hemsedal	1 776	2 113	337	19,0 %
K.3328 Ål	2 514	2 877	363	14,4 %
K.3330 Hol	2 528	2 850	322	12,7 %
K.3332 Sigdal	1 494	1 521	27	1,8 %
K.3334 Flesberg	773	875	102	13,2 %
K.3336 Rollag	701	701	0	0,0 %
K.3338 Nore og Uvdal	1 289	1 352	63	4,9 %
Buskerud	123 012	137 690	14 678	11,9 %

Tabell 19 viser antall arbeidsforhold fordelt på sektor. Det er kategorien «privat sektor, offentlig eide foretak og uoppgitt» som er størst, mens den relative veksten har vært høyest i kategori «Statsforvaltning».

Tabell 19: Antall jobber (arbeidsforhold) i 2016 og 2025 i Buskerud etter sektor. Kilde: SSB-tabell 11653.

	2016	2025	endring	endring prosent
Kommuneforvaltningen	29 356	32 408	3 052	10,4 %
Statsforvaltningen	11 106	13 601	2 495	22,5 %
Privat sektor, offentlig eide foretak og uoppgitt	82 550	91 681	9 131	11,1 %

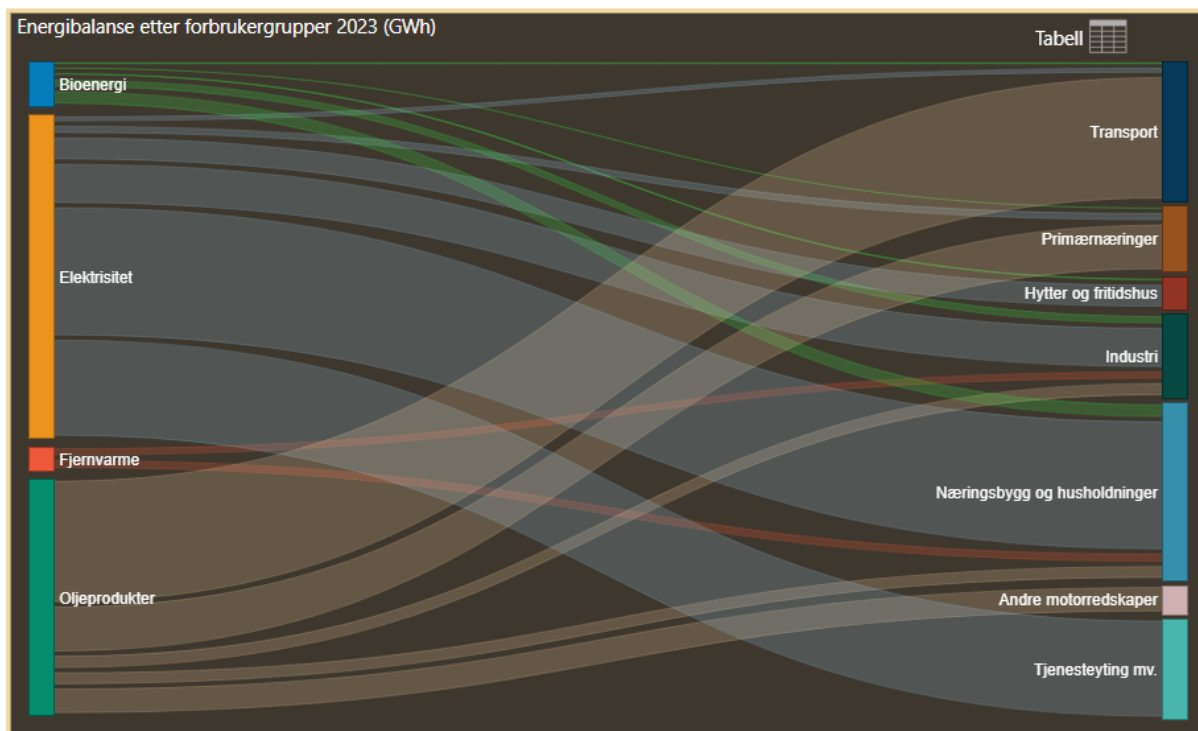
5.2.9. Næringslivets tilgang til fornybar energi

I rapporten Kraftløftet (LO og NHO 2023) beskrives kraftproduksjonen og etterspørselen etter energi i Buskerud. Buskerud er et viktig kraftfylke, hovedsakelig på grunn av mye vannkraft, og har således et stort kraftoverskudd. Det produseres 10 TWh i Buskerud, mens forbruket er på 4 TWh. Buskerud er derfor en viktig bidragsyter til kraft for resten av landet, spesielt Oslo, Akershus og Østfold. Videre dokumenterer rapporten at det er utfordringer med kapasiteten i strømmettet flere steder i Buskerud.

I fremtiden vil behovet for kraft øke, og særlig vil grønne og variable energikilder bli viktigere, som vannkraft. Med andre ord vil Buskeruds rolle som kraftfylke trolig styrkes i årene fremover.

Rapporten peker på flere tiltak for å oppnå et kraftløft i Buskerud. Foruten å øke kraftproduksjonen (fra vann, vind og sol) må næringslivet i Buskerud jobbe aktivt med energieffektiviseringstiltak for å friggi kraft til benyttelse andre steder, og fylket må jobbe for å forbedre kraftnettet for bedre utnyttelse av produsert kraft.

Figur 21 viser sammenhengen mellom ulike energikilder og ulike forbrukergrupper. Oljeprodukter er mest brukt i transport- og primærnæringssektorene. I næringslivet ellers (industri, næringsbygg og tjenesteyting) er det elektrisitet som er de viktigste energikildene. Men også i næringslivet er det en viss andel av energien som kommer fra oljeprodukter.

Figur 21: Energibalanse i Buskerud 2023 mellom energikilder (venstre) og forbrukergrupper (høyre). Kilde: Akershus fylkeskommune (2025).

5.3. Natur og kulturverdier

5.3.1. Endringer i arealbruk

Tabellen nedenfor viser hvor store arealer som er nedbygd i kommunene i Buskerud, fordelt på areal dekket av bygninger og areal dekket av veibane. Totalt har det vært en økning i nedbygd areal i fylket på omtrent 4 000 dekar fra 2015 til 2025. Omtrent dobbelt så mye areal er dekket av veibane som dekket av bygninger.

Tabell 20: Fysisk nedbygd areal (dekar), etter type arealbruk. Kilde: SSB-tabell 10781.

	Areal dekket av bygninger (dekar)			endring i prosent	Areal dekket av veibane (dekar)			endring i prosent
	2015	2025	endring		2015	2025	endring	
Drammen	6 750	7 150	400	6 %	6 280	6 290	10	0 %
Kongsberg	3 030	3 410	380	13 %	6 120	6 590	470	8 %
Ringerike	3 950	4 440	490	12 %	12 170	11 550	-620	-5 %
Hole	850	940	90	11 %	1 620	1 720	100	6 %
Lier	2 560	2 940	380	15 %	4 100	4 080	-20	0 %
Øvre Eiker	2 120	2 490	370	17 %	4 080	4 070	-10	0 %
Modum	1 830	2 070	240	13 %	4 100	4 070	-30	-1 %
Krødsherad	590	730	140	24 %	2 600	2 570	-30	-1 %
Flå	480	690	210	44 %	3 080	3 110	30	1 %
Nesbyen	1 100	1 340	240	22 %	3 760	3 780	20	1 %
Gol	1 150	1 340	190	17 %	3 320	3 300	-20	-1 %
Hemsedal	830	1 000	170	20 %	2 230	2 230	0	0 %
Ål	1 260	1 410	150	12 %	3 970	3 940	-30	-1 %
Hol	1 580	1 840	260	16 %	4 570	4 250	-320	-7 %
Sigdal	1 370	1 630	260	19 %	4 390	4 670	280	6 %
Flesberg	880	1 030	150	17 %	4 320	4 030	-290	-7 %
Rollag	580	720	140	24 %	2 420	2 410	-10	0 %
Nore og Uvdal	1 020	1 220	200	20 %	5 160	5 210	50	1 %
Buskerud	33 945	38 415	4 470	13 %	80 305	79 895	-410	-1 %

Tabell 21 viser hvor store arealer som var dekket av henholdsvis næringsområder, boligområder og fritidsbebyggelse i Buskerud i 2025.

Kort oppsummert viser de tre følgende tabellene at det er størst næringsarealer i Drammen, Ringerike og Lier kommune, samt en del også i Kongsberg og Øvre Eiker. Boligområder finner vi klart mest av i Drammen og Ringerike. Deretter Kongsberg, Lier og Øvre Eiker. Fritidsbebyggelse er mer utbredt i kommunene lengst vest i fylket, som Hol, Sigdal, Nesbyen og Nore og Uvdal.

Tabell 21: Areal (dekar) brukt til næring, bolig og fritidsbebyggelse i kommuner i Buskerud, 2025. Kilde: SSB-tabell 09594.

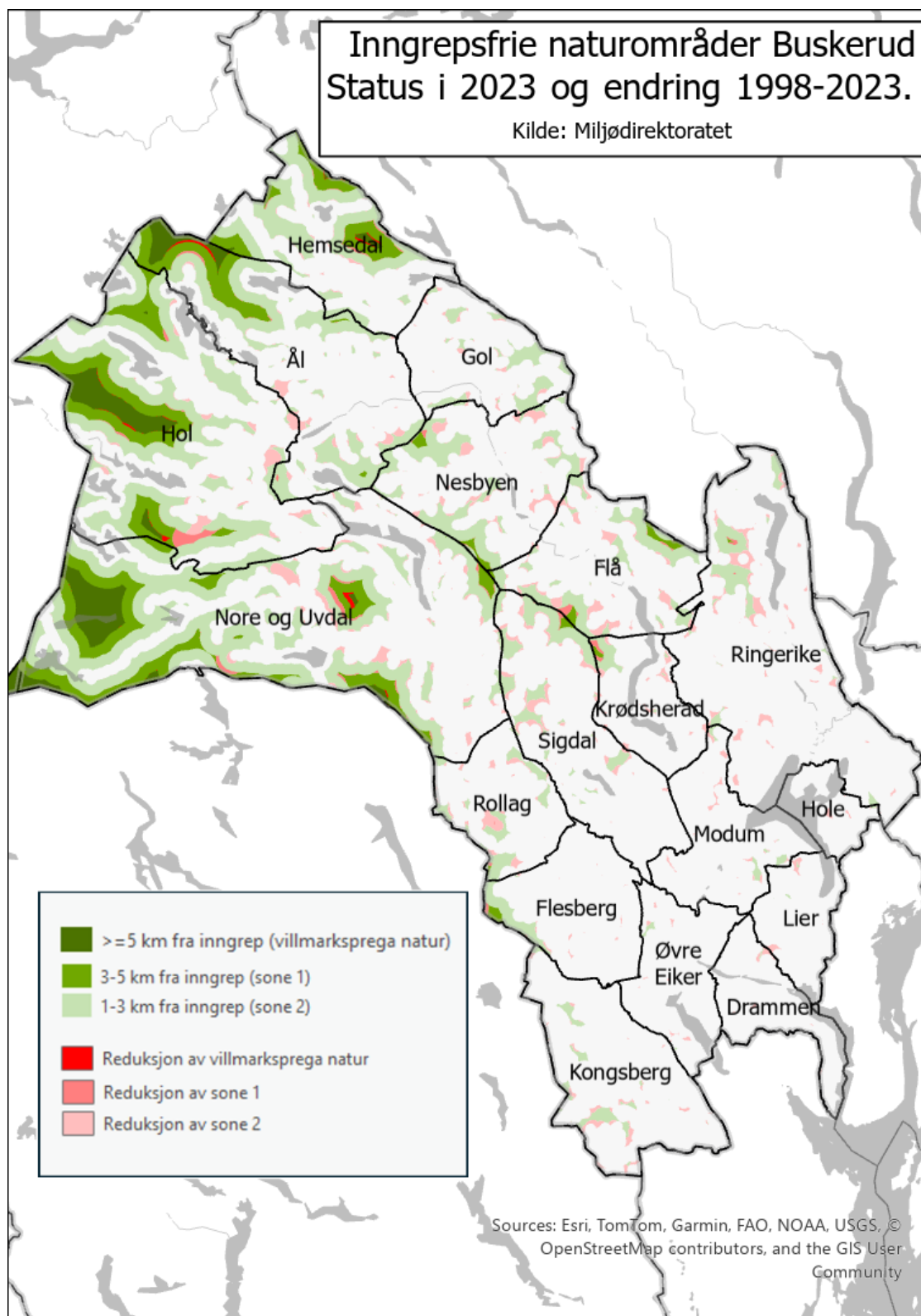
	Næring		Bolig		Fritidsbebyggelse	
	Areal	fordeling	Areal	fordeling	areal	fordeling
K-3301 Drammen	4 880	16 %	18 550	26 %	1 180	3 %
K-3303 Kongsberg	2 460	8 %	7 770	11 %	2 330	5 %
K-3305 Ringerike	5 900	19 %	10 870	15 %	3 720	8 %
K-3310 Hole	540	2 %	2 360	3 %	960	2 %
K-3312 Lier	3 410	11 %	6 140	9 %	320	1 %
K-3314 Øvre Eiker	2 770	9 %	6 520	9 %	530	1 %
K-3316 Modum	1 850	6 %	5 480	8 %	580	1 %
K-3318 Krødsherad	640	2 %	1 100	2 %	1 610	3 %
K-3320 Flå	430	1 %	590	1 %	2 830	6 %
K-3322 Nesbyen	790	3 %	1 500	2 %	4 160	9 %
K-3324 Gol	990	3 %	1 740	2 %	2 700	6 %
K-3326 Hemsedal	960	3 %	890	1 %	2 530	5 %
K-3328 Ål	1 240	4 %	1 670	2 %	2 820	6 %
K-3330 Hol	1 170	4 %	1 940	3 %	6 760	14 %
K-3332 Sigdal	990	3 %	1 480	2 %	4 360	9 %
K-3334 Flesberg	1 000	3 %	1 120	2 %	3 300	7 %
K-3336 Rollag	520	2 %	510	1 %	2 170	5 %
K-3338 Nore og Uvdal	750	2 %	950	1 %	4 040	9 %
Buskerud	31 290		71 180		46 900	

5.3.2. Inngrepsfrie naturområder

Miljødirektoratet samler inn og publiserer informasjon om inngrepsfrie naturområder i Norge, definert med tre ulike kategorier etter avstand til nærmeste inngrep:

- Villmarksprega natur (5 km eller mer fra inngrep)
- Sone 1 (3-5 km fra inngrep)
- Sone 2 (1-3 km fra inngrep)

Kartet nedenfor (Figur 22) viser hvor i Buskerud det befinner seg inngrepsfrie naturområder, samt områder som har hatt en reduksjon i status siden 1998.

Figur 22: Status (2023) og endring (1998 til 2023) på inngrepsfrie naturområder i Buskerud. Kilde: Miljødirektoratet.

Tabell 22: Størrelse (km²) på inngrepsfrie naturområder i kommuner i Buskerud, 2023. Kilde: Miljødirektoratet.

	Villmarksprega natur (>=5 fra inngrep)	Sone 1 (3-5 km fra inngrep)	Sone 2 (1-3 km fra inngrep)
Drammen			0,5
Flesberg		6,5	37,1
Flå		14,6	128,6
Gol			63,3
Hemsedal	8,1	93,1	243,9
Hol	91,0	213,1	548,1
Hole			0,6
Kongsberg			35,1
Krødsherad		2,1	21,7
Lier			0,8
Modum			9,4
Nesbyen		11,5	160,6
Nore og Uvdal	136,2	282,4	738,3
Ringerike		0,5	77,0
Rollag		0,7	58,5
Sigdal		3,5	105,7
Øvre Eiker			2,4
Ål	41,5	99,1	271,9
Buskerud	276,8	727,2	2 503,4

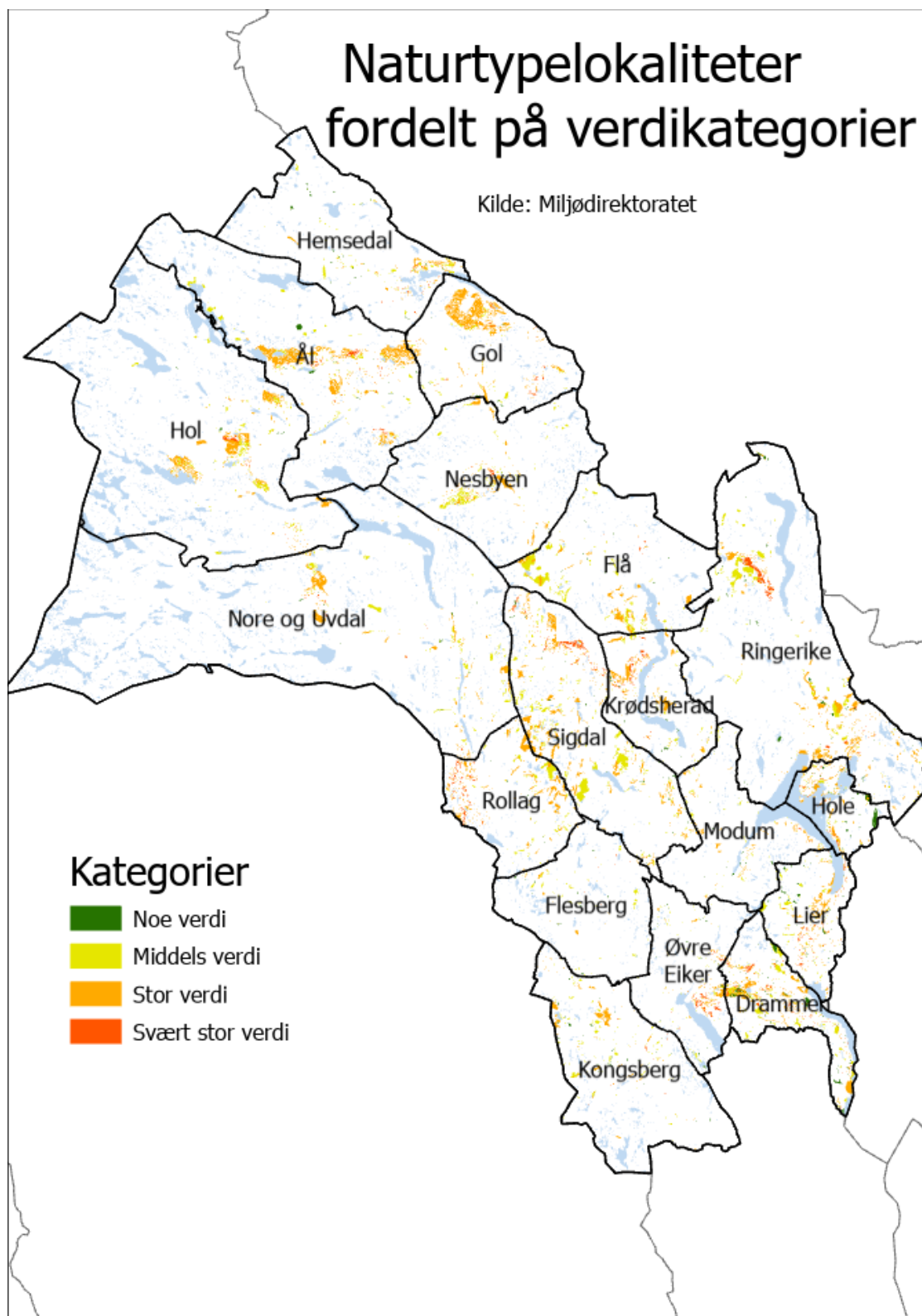
Til sammen er det ca. 3 500 km² med inngrepsfrie naturområder i Buskerud. Klart mest er i sone 2. Om lag 275 km² områder er i den høyeste kategorien (villmarksprega natur). Det er mer og mer inngrepsfrie naturområder jo lengre nord/vest vi kommer i fylket, særlig i og i nærheten av Hardangervidda. Størst arealer med villmarksprega natur finnes i Nore og Uvdal, Hol og Ål kommuner.

Videre ser vi av kartet (Figur 22) at arealutvikling har bidratt til at en del områder har fått redusert status de siste 25 årene. Områder med redusert status finner vi relativt jevnt fordelt i hele fylket.

5.3.3. Naturtypelokaliteter

Miljødirektoratet publiserer også statistikk på lokaliteter med verdifulle naturtyper. Lokalitetene er geografisk avgrenset, og definert med en verdi: Noe, middels, stor, og svært stor verdi.

Figur 23 viser hvor i Buskerud det befinner seg lokaliteter med de ulike verdiene.

Figur 23: Naturtypelokaliteter i Buskerud fordelt på verdikategorier. Kilde: Miljødirektoratet.

Til sammen er det omtrent 520 km² med registrerte naturtypelokaliteter i Buskerud (Tabell 23). Et flertall er i kategorien *stor verdi*, og en del også i *middels verdi*.

Ringerike, Sigdal og Ål er kommunene med størst arealer av naturtypelokaliteter.

Tabell 23: Arealer (km²) med naturtypelokaliteter med ulik verdi, etter kommune i Buskerud, 2025. Kilde: Miljødirektoratet.

Kommune	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Drammen	5,6	14,9	19,0	3,3
Flesberg	0,5	3,4	1,3	0,2
Flå	0,3	18,6	10,8	0,3
Gol	0,5	4,1	33,6	1,6
Hemsedal	1,3	5,7	5,2	0,8
Hol	0,4	11,7	25,2	1,7
Hole	4,6	2,8	8,3	1,2
Kongsberg	1,2	6,5	9,8	0,5
Krødsherad	0,9	3,5	12,5	3,1
Lier	2,5	6,8	10,0	2,2
Modum	0,7	3,2	5,2	0,2
Nesbyen	0,1	8,8	10,0	0,7
Nore og Uvdal	0,6	10,0	16,9	0,6
Ringerike	3,1	20,2	28,0	6,9
Rollag	0,3	7,9	19,0	3,6
Sigdal	1,7	24,5	31,7	4,9
Øvre Eiker	0,8	2,7	5,4	3,3
Ål	1,7	10,3	38,7	3,0
Buskerud	27,0	165,5	290,5	38,0

I Buskerud i korte trekk (Buskerud fylkeskommune, 2024) vises det til tall fra Artsdatabanken som viser at det var 796 truede eller sårbare arter i Buskerud i 2021.

5.3.4. Tilgang til natur- og friluftsområder

SSB beregner tilgang til rekreasjonsarealer og nærturterreng, definert ut fra om områdene kan nås uten å krysse trafikkerte veier eller barrierer som jernbane, t-bane⁷. Tabellene nedenfor viser andelen av befolkningen i Buskerud som bor i tettsteder med trygg tilgang til rekreasjonsarealer (Tabell 24) og nærturterreng (Tabell 25).

⁷ Se utfyllende informasjon om definisjoner her: <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/areal/statistikk/rekreasjonsareal-og-naerturterreng>

Tabell 24: Andel bosatte i tettsteder med trygg tilgang til rekreasjonsareal, 2020 og 2024. Kilde: SSB-tabell 09579.

	2020	2024	endring (pp)
3301 Drammen	57	60	3
3303 Kongsberg	50	55	5
3305 Ringerike	62	73	11
3310 Hole	73	81	8
3312 Lier	69	72	3
3314 Øvre Eiker	58	64	6
3316 Modum	58	65	7
3318 Krødsherad	64	72	8
3320 Flå			
3322 Nesbyen	58	60	2
3324 Gol	76	83	7
3326 Hemsedal	60	63	3
3328 Ål	51	57	6
3330 Hol	78	81	3
3332 Sigdal	58	58	0
3334 Flesberg	76	80	4
3336 Rollag	68	68	0
3338 Nore og Uvdal	84	78	-6

Tabell 25: Andel bosatte i tettsteder med trygg tilgang til nærturterreng, 2020 og 2024. Kilde: SSB-tabell 09579.

	2020	2024	endring (pp)
3301 Drammen	51	53	2
3303 Kongsberg	58	67	9
3305 Ringerike	52	59	7
3310 Hole	73	78	5
3312 Lier	53	56	3
3314 Øvre Eiker	40	43	3
3316 Modum	45	53	8
3318 Krødsherad	93	94	1
3320 Flå			
3322 Nesbyen	51	56	5
3324 Gol	88	91	3
3326 Hemsedal	88	91	3
3328 Ål	66	78	12
3330 Hol	69	82	13
3332 Sigdal	57	58	1
3334 Flesberg	95	91	-4
3336 Rollag	96	94	-2
3338 Nore og Uvdal	98	98	0

5.3.5. Kulturminner/kulturmiljø

Tabellene nedenfor viser antallet plansaker knyttet til kulturminner i Buskerud (Viken for perioden 2020-2023). Antall saker om offentlige og større private tiltak (Tabell 26) og antallet bygge- og rivesaker (Tabell 27). Disse tallene gir en indikasjon på hvor stort press det er på kulturminner i regionen.

Tabell 26: Antall mottatte saker om offentlige og større private tiltak ift. automatisk freda kulturminner, 2015-2024. Kilde: KOSTRA/SSB-tabell 12703.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Viken						1 992	2 916	1 938	1 949	
Buskerud	360	313	356	377	382					278

Tabell 27: Antall bygge- og rivesaker i alt i områder med bevaringsstatus, som kulturminneforvaltningen har gitt uttalelse til, 2015-2024. Kilde: KOSTRA/SSB-tabell 12703.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Viken						195	277	235	225	
Buskerud	122	64	47	44	87					17

Det har vært en viss nedgang presset på kulturminner over tid. Antallet saker om offentlige/større tiltak har sunket fra over 300 i året før 2020, til 278 i 2024. Antallet bygge- og rivesaker er også betydelig lavere i 2024 (17) enn i perioden før 2020 (44-122 per år). Samtidig varierer antallet betydelig fra år til år, og det er vanskelig å si om nivået i 2024 er tilfeldig eller en del av en nedadgående trend.

asplan viak